

ՄԱՐԻԵՏԱ ԽԱՉԱՏՐՅԱԼ

Կասարվեց իշխանության երազանք՝ ընդդիմությունը վերադարձավ խորհրդարան

Ազգային ժողովում մի քանի կա՝ ԱԺ դահլիճից միջանցք բերող ասիճանների վրա, որտեղ մեր ընդդիմությունը կանգնում է, իրեն զբաղա-րեցրած լրագրողների և ներկայացուցիչների (մեծ մասամբ սեփական լրագրող-ներ) են դեմքի խորհմաս առահայտությամբ նախուսում իշխանությանը: Բողոքում է, որ գրկված է լայն փառաբան-թյան հնարավորություններից (երեկի 31-ի Պետրոսի գրկված լինելը նկատելի է, քանի որ մյուս լրագրողները լու-սաբանում են ընդդիմությանը) և գնում սույն: Սովորաբար լրագրողներն իրար հերք չսալով բղավում են իմաստա-զու հարցեր, մեկ-երկու ըստ է-րության հարցը՝ ոչ տասկան լրագրողներից, «արժանի» հա-կավարված է սահման դեմքի նույնպես խորհմաս առահայտությամբ և իրենց մինչև վերջ լսելու՝ լրագրողին ուղղ-ված հրավերով:

ակնկալել: Փողոցում ձախող-վելուց հետո ի՞նչ կա դեռ անե-լու, և էլ զբաղվում էր զբաղե-ված իշխանության հրաժա-րական զանգվածային ձախող-ված ընդդիմության հրաժա-րականը բա ո՞վ զբաղե-ված, քանի որ համարա-նական է այս բոլորից հետո նույն սիոլ հրաժարական զա-հանգելն ընդդիմությունից, որ-հան էլ սույն ընդդիմության մոտ ակտիվ է իրեն ֆինանսա-սողներին իշխանության ջրա-դարձում ջուր ցնորի միակեր-կոցները: Խոսք է, իհարկե, մի քանի՝ իրոք աշխատող զա-հանգավորի մասին չէ, ընդդի-մության մեջ եղած ընկերներս, հուսով եմ, դա հասկանում եմ:

Տեսնես մեր ընդդիմությու-նը, կամ զոնե նրա ներկայա-ցուցիչներն առանձին-առան-ձին, իրենք իրենց մեկուսի ե-ղած ժամանակ զախոս են հե-տելիալ հարցերը:

Արդյո՞ք ընդդիմությունն իմեք իրեն մեղավոր համարում է, որ սեական ժամանակ անդ-սու ծածկեց դաժար՝ այդպի-սով թույլ չհալով զանազան անվստահության շեսակեցից անհրաժեշտ իրոք ընդդիմու-թյան ձեւավորումը: Գլխաթա-ղանկային դաժարձում այս հասկան-յալից էլ բաց կմնա՝ արդե՞ն մեկ-երկու ամսից մեր զանազան ան-սույնից հնարավոր ծավալվելիք գլխաթաղանկային իրադարձություն-ներից առաջ, Փաշինյանի ա-սած զբաղակալի մայմա-նագրի ստորագրման ընդա-ռաջ: Ի՞նչ է անելու այդպիսի զայմանագրի ստորագրման և

խորհրդարանում վավերաց-ման դեղում՝ հասուկ կարծիք է հայտնելու, 20 րոպե ընդմի-ջում է վերցնելու, և ի՞նչ:

Արդյո՞ք ընդդիմությունը հե-տևություններ արե՞լ է, թե ինչու է սա մարդիկ չզմացին իր հե-տելից, և համարադարձ իրա-կավորելով, հիմար և անխել, ժեխ ու զոմքի անվանելով, ի՞նչ կարգի անվերադարձ ար-ժեգրկեց իրեն, ի՞նչ կարգի զա-տերին ստիպեց՝ երես թեմէլ իր-նից և բոլոր հնարավոր ընդ-դիմություններից:

Արդյո՞ք ընդդիմության լիդեր-ներից ոմամ հասկացան կամ զոնե հիմա՞ են հետևություն արել, որ իրենց հրադարակա-յին ներկայությունը ընդդիմու-թյան արժեգրկման առաջնա-յին գործունեից էր, քանի որ ի-րենց մեջ ուժ չզսան ատա-կենսուն, նոր մարդկանցով, ի-րենց սարստեսակ զահեռով չկաժկանողված ընդդիմու-թյուն ստեղծելու, իրենցից ա-զատելու համարության շեսա-դաժարձ: Թե՞ հենց այդպիսի էր սարստեսակ զբաղ-վողների զասվերը՝ այնպես արժեգրվել ընդդիմությանը, որ

երկար ժամանակ իշխանու-թյունն այլընտրանք չունենա, որն էլ զերազանց իրազոմվեց նախ խորհրդարանական ըն-տություններին մասնակցելով, իսկ հետո ընդդիմադիր զանգ-վածների ներուժը իրենց ոչ համարժեք համահավախմե-րով մաժեցնելով:

Այդան խորհրդից ամեն ինչ «հակազոգող» ընդդիմադիրնե-րի մեջ մի՞թե չզսնվեցին այն մարդիկ, որոնք խորհուրդ կսա-յին հասկալաթես օլիգարխի ու թալանողի՝ ժողովրդի զասկե-րացրած կերպարին համադա-սախանողներին՝ հեռու մնալ ընդդիմությունից և շասնյակ սարիներով բոլորից հիասթափ-ված համարությանը զզվանքի զերդրվալի չհասցնել՝ այդպի-սով ձախողելով Ղայասանի, Արցախի անվստահության խն-դիրները բարձրացնող զարգելի ընդդիմության առկայությունը, բոլորին և երկիրը մերկ թողնե-լով մաեւ ատազա մարսահա-վերների դիմաց:

Շարունակե՞ք նույն ոգով: Ռ-չինչ չփոխե՞ք: Նույն դեմքով խորհմասություններ արսաբե-րե՞ք մսածելով միայն սեփա-

կան միավորների ջրի երեսին մնալու մասին, զարունակեք զիսակավորել հանրությանը, հինգ զրոյանց զներով մեկե-նաներով հանրային վայրերում երեսալ, զարունակեք խանզա-րել երկրով իրոք մսահող ու հար-ցերը ջրի երես հանող լրագրող-ներին՝ միակողմանի աղմու-կով փակելով դաժար: Բոլորով միասին զնուն ենք դեղի մեծ ջրադոսյս, որտեղ ոչ ձեր հինգ զոններով փոխադրականները կիրկեն, ոչ լրագրողաժար զե-ներացնող միլիոնները՝ բոլու-րին է սանելու ջրադոսյսը:

Պայմանագրային ծառայության գրավչություն, քե...

Չմայած բազմաթիվ հրա-սող հարցերի՝ այս մեկի լու-սաբանումը կարելու համարե-ցինք, քանի որ հանրության լայն զբաղակների է այն վե-րաբերում:

Զինվորական ծառայության եւ զինծառայողի կարգավի-ճակի մասին օրենքում փոփո-խություններով, որն առաջին ընթերցում անցավ Ազգային ժողովում, առաջարկվում է անմիջականորեն մարտական խնդիրների իրականացման, զլանավորման եւ վերահսկողության գործառույթներ ունե-ցող զայմանագրային զինծա-ռայության սղայական, են-թասղայական եւ զարային կազմերի զինծառայողների համար սահմանել հավելվա-վաժար: Ղավելվաժարով ծառա-յության անցումն աշեսավոր-մամբ է, որին զինծառայողնե-րը կամավոր են մաս-նակցելու:

⇒ 1 Ուզեկասանի Սամա-րանը ֆաղաբում անցկացված «Ժյուրֆական զեքսությունների կազմա-կերթության» 9-րդ զազաթնաժողովին մասնակցող Ալիեն, օրինակ, իր ելու-թի ժամանակ խոսել է կազմակերթու-թյանը չանդամակցող ոչ թյուրֆական երկրներում, այդ թվում՝ Իրանում բնակվող, բանախոսի բնորոժամը՝ «իրենց հայրենակիցների» իրավունք-ներից, անվստահությանն ու ազգային իմնության խնդիրներին հեղանուս լի-նելու անհրաժեշտության մասին:

Թեեւ Բախի հակաիրանական ջրա-մարթությունների մասին Թեհրանում կասկածներ չկային, սակայն արցա-խյան երկրորդ զաշերազմը որոժակի-րեն ի հայ թերեց Թեհրան-Բախու հա-րաբերությունների ֆողարկված սուր անկյունները:

Ակնհայտ է, որ 44-օրյա զաշերազմից հետո Բախի զարեսիլ ու հարձակողա-կան վարֆազիծն իր հարեանների նկասմամբ ավելի է ընդգծվել: Ղայաս-սանին ուղղված սղառնալիքներից բա-ցի, Ալիեի հոխոհամբների թիրախում է հայնվել մաեւ Թեհրանը, ինչն ան-ժուժես արժանանում է զաժսոնական Թեհրանի համարժեք արձագանքին, որի մասին մեր հանրությունը ջեղյակ է այդ թեմային նվիրված բազմաթիվ հրաղա-րակումներից:

Սակայն, կասկածից վեր է, որ Ալիեն իր զարեսիլ հոշերաբանության հա-մար ներժնչամբի ու ֆաղալրանքի աղ-բյուրներ ունի, որոնց բացահայնման

Ալիեի հակաիրանական հռետորաբանության ներշնչանքի աղբյուրները

ուղղված հողվածներով են հանդես ե-կել մի զար իրանցի վերլուծաբաններ:

Իրանի նկասմամբ Բախի վարած ֆա-ղաբականության փոփոխության զա-ժառների մասին ջեսակեե հայնած միջազգային իրավունքի մասնագե, ի-րանցի վերլուծաբան **Ահմադ Զազե-միի** կարծիքով, Արցախի երկրորդ զա-շերազմը բռնկվել է Բախի կամֆից ան-կախ, քանի որ Աղբեջանը, հասկա-լաթես 2003 թվականին Իլիան Ալիեի իշխանության գլուխ անցնելուց հետո, արդեն վերածվել էր Թուրքիայի կոնֆե-դերացիայի, և հանձնի «Բրիթի փեթ-րոլիում»-ի՝ Մեծ Բրիտանիայի ու Իսրա-յելի մրցատարեգի: Ահմադ Զազեմի համոզված է, որ նված երկրները, որ-դես մախիմալիս ու զաշեհաղաժես երկրներ, արցախյան զաշերազմի ժղարժ ներֆու եւ Աղբեջանի «գրա-վյալ սարածների» ազասազման զաժրվակով, փորձեցին իրազոմել ի-րենց զերնադասակներից բխող ժրագե-րը, որոնք էին՝ նեոսոմանիզմի, ՆԱՏՕ-ի թուրանական միջանցքի, ինչդես մաեւ Աղբեջանը սիոնիզմի սարա-ժաժազանային բազայի վերածելու նա-խազեերը:

Զազեմիի կարծիքով, վերը նված ե-րկրների գլխավոր նղաժակը մեծածա-վալ ու համաժարած աշխարհաղա-բական խարղակամի միջոցով Իրանին

ու Ղայասանին միջդեսական սա-հման ունենալու հնարավորությունից զր-կելն էր, որին զիսի հաջողեին Ղայաս-սանի հարակային ժրանի սարանջա-սման եւ ջկալ սարածում կեղծ ֆաղա-բական միավորի ստեղծման ժրագե-րը: Ղողվածագիրն իր կասարած ուսումնա-սիրության մեջ վերիժում է արցախյան զաշերազմի հեղեանֆները, համա-ձայն որոնց, ռազմական գործողու-թյունների ավարցից հետո, հայկական ենթակայության ջակ զգնվող «ազա-սագրված» սարածներից բացի, ողջ Աղբեջանն անցավ Իսրայելի ու Թուրքիայի բացահայտ, իսկ Մեծ Բրի-տանիայի ֆողարկված վերահսկողու-թյան ջակ: Ողջ Աղբեջանի Ղանրաղե-սության սարածում նված երկրների դրոժակների ժածանումը, ըստ Զազե-միի, արդեն իսկ վկայում է ջկալ երկ-րների կողմից Իլիան Ալիեի խնամա-կայությանը հանձնված Աղբեջանի նեոզաղոթացման փաստի մասին:

Աղբեջանի նեոզաղոթացման մա-սին ջեսակեե արսահայած Իրանի մեջլիսի նախկին զազանավոր, մեջ-լիսի ազգային անվստահության հանձ-նաժողովի նախկին անղան **Ղաղի-ղաթիլուն** էլ, անղարղառնալով Իր-անի ու Աղբեջանի միջեւ զաժանկանու-րեն ձեւավորված հարաբերությունների ակումֆներին, կարծիք է հայնել, որ Ի-

րանի հյուսիսային հարեանը դեռեւս խորհրդային Միության փլուզումից հե-տո է հայնվել Իսրայելի ու ԱՄՆ-ի վե-րահսկողության ջակ:

Կովկասյան հարցերի փորձագե **Բորհան Ղազեմիի** զրչին է զաժկա-նում «Բախի հակաիրանական գործո-ղությունների զաժառնները» խորագ-րով հողվածը, ում արսահայած զնա-հասկանները զրեթե չեն սարթերվում նախորդ վերլուծություններում զա-րաղրված զնահասկաններից: Ղող-վածագիրը կարծիք է հայնում, որ Իս-րայելի հեե սերս հարաբերություններ հասսառող Բախու, զրկված լինելով իմնուրույն որոժում կայացնելու հնա-րավորությունից, զաժսաս չէ դիվա-նագիտական ձանաղարիով կարգա-վորել իր հարաբերությունները Թեհրա-նի հեե:

Անժուժես, Իրանը դիվանագիտական ու ֆաղաբական ուղիներով Իլիան Ալիե-ի ու նրա խնամարկուների կամայա-կանությունները զսղող գործիտակազ-մերից բացի, սիրաղեւում է մաեւ այլ միջոցների, որոնց կիրառման դեղում, այլոց խնամակալի դերն սսանձնած Բախի բռնաղեքը միղուցե փորձի ֆա-ղաբական կոնյունկսուրայի թելաղան-ֆով կեղծված զաժանկան փաստերը բացահայտելու նղաժակով վերընթե-րել իր երկրի զաժսությունը:

Հեռուստեստուժայի եւ ռադիոյի հանձնաժողովում (ՀՌՀ) տեղի ունեցած հանրային մուտքի սխալները սլոթի օգտագործման լիցենզավորման մայրաքաղաքային սինդիկատի մասնակիցների հայերի վարկանիշային փոփոխության արդյունքում Հայկական երկրորդ հեռուստատելիքը դարձյալ արտոնագիր չստացավ:

Մրցութային մասնակիցում էին «Հայկական երկրորդ հեռուստատելիք» ՍՊԸ-ն եւ «Հայաստանի Հանրային հեռուստաընկերություն» ՓԲԸ-ն: Ինչպես եւ ստասպոն էր, Հանրային հեռուստաընկերությունը 78 միավորով հաղթեց մրցութուն:

Հայկական երկրորդ հեռուստատելիքի փոխնախագահ Լեւոն Սուլթանյանի հետ «Ազգ»-ի հարցազրույցը թեմայի առնչվող վեներանոսներ, խնդիրներ եւ դեր հանում, որով առանցքային նշանակություն ունեն եւ մասնակցություն են համակարգային ապօրինություններ:

Պարոն Սուլթանյան, ՀՌՀ-ի հերթական մեծումն ինչ նախադրյալներ ունի եւ ինչի՞ շարունակությունն է:

Հայկական երկրորդ հեռուստատելիքի ղեկավարությունը ղեկավարում է, որ Հեռուստեստուժայի եւ ռադիոյի հանձնաժողովի որոշումները մեզ տեղի ունենում են հիմնականում միջամիջավայրային միջավայրում: Մենք չենք ասում՝ ինչն է հիմնականում լիցենզիա չեզոքորեն սալիս, այլ ղեկավարում ենք՝ շահառուներին: Այս հարցերով ենք դիմում դատարան, եւ դատարանը հաստատել է, որ այդ հարցերում գրանցվել են ապօրինություններ:

Եթե մենք արդյունք ենք ժողովրդավարական երկրում, ժողովրդավար հանրության մեջ, իսկ Հանրային մուտքի լիցենզիա հաշվարկային էլ հանրային ռեսուրս է, ուստի երբ հանրային ռեսուրսը սրամարդկում է այս ընկերությանը, իսկ մյուսին չի սրամարդկում, մեզ է թափանցիկ ու հասկանալի կերպով նույն հանրությանը պարզաբանվի՝ ՀՌՀ-ի որոշումն օրյեկտիվ է, թե՛ խորհրդակցական վերաբերմամբ:

Դատարանի համար էլ մեզ է հասկանալի լինի՝ ՀՌՀ-ն ինչի՞ վրա հիմնվելով է մեծամասն որոշումը կայացրել:

Գոյություն ունեն հեռուստաընկերություններին գնահատելու չափորոշիչներ՝ սեփական արտադրության հաղորդումների գերակայություն, ֆինանսական ու սեխնիկական հագեցվածություն, հայերեն հաղորդումների գերակայություն, աշխատակազմի մասնագիտական պատրաստվածություն, բազմակարծությունը խթանելու կարողություն եւ այլն: Նախկինում այս չափորոշիչներն առանձին-առանձին մեզ է գնահատվել եւ հիմնավորվելով՝ ո՞ր կետին ինչն է այսօր միավոր նշանակել, ինչը հնարավորություն կտար հեռուստային ցածր միավոր ստացած չափորոշիչներն ուժեղացնել ու հաջորդ մրցութային այդ թերությունները զսկած ներկայացնել: Այս կարգն այլեւս չի

Այսօր դատարանը «Հայելի» ակումբն է, իսկ ի՞նչ երաժիշտ կա, որ վաղն էլ ՀՌՀ-ն չի ասի՝ «Լրաբերի» ֆաղափական թեր մի ֆիչ թուլացրեմ

գործում: Դատարաններում մեր հաղթանակներից հետո ՀՌՀ-ն գնահատման մեթոդն ու ձեւը փոխել է:

Հիմա ՀՌՀ-ն ներկայացված հայերի սալիս է մեկ գնահատական՝ թերեւս մեծամասն կողմից 6 չափորոշիչներ: Այսինքն՝ եթե մեր հայերի 20 միավորից հասկացնում են 10-ը, մեզ համար հասկանալի չէ՝ 6 չափորոշիչներից որին՝ ֆախի միավոր է սրվել, որով եւ մեր հայերի ուժեղ եւ թերի կողմերը: Երկու մայրաքաղաքային մրցութային այս սրամարտունյալը, այս մեթոդով են անցկացվել, հանրապետականը, կարծում են, դարձյալ նույնպէր կանցկացվի:

Գնահատման մեթոդի փոփոխությունից բացի հայաստանի կողմնակալ, թե փակ փակությունը դեռ չի նշանակում, որ այն գաղտնի է:

ՀՌՀ-ն շարունակաբար փորձում է թափանցիկ, դատարան, հիմնավորված որոշում կայացնելուց ամեն կերպ խուսափել: Այդ կառուցի հետ մեր մյուս վեճը գնահատման բաց-փակ ձեւաչափի հետ է կապված: Անվիճելի է, որ արդար, ազնիվ ընտրություն կատարելու համար մեզ է գնահատման գործընթացը լինի փակ: ԶԷ՞ որ ՀՌՀ անդամներն անկախ են, հետաքրքիր, որոշուցի մրանց վրա ազդեցությունը բացառվի, օրենքը մատչելի է, որ վերաբերությունը մեզ է լինի փակ: Զավեցնալի է, որ ՀՌՀ-ն փորձում է համոզել, թե փակը չի նշանակում գաղտնի:

Կարգն այսպէս է՝ հայերի ծանոթանալու համար ՀՌՀ անդամներին սրվում է մինչեւ 60 օր: Գալիս է վերաբերյալ օրը: Հանձնաժողովի անդամները վիճակահանությանը իրենց համարները ստանում են, ձեռքարկի վրա գնահատականները նույն ու հանձնում: Զվեարկության փակ լինելն, ըստ մրանց, տեղում է 3 րոպե, որից անմիջապէս հետ փակում են բաց: Հիմա հարց է առաջանում՝ օրենսդիր փակ փակում արդյունքները դառնում են բաց: Հիմա հարց է առաջանում՝ օրենսդիր փակ փակում արդյունքները դառնում են բաց: Հիմա հարց է առաջանում՝ օրենսդիր փակ փակում արդյունքները դառնում են բաց: Հիմա հարց է առաջանում՝ օրենսդիր փակ փակում արդյունքները դառնում են բաց:

Եթե ՀՌՀ-ն լիցենզիան սրամարդկում է օրենս փակումով, անկախ այն բանից՝ հ2-ը լիցենզիա ստանում է, թե ոչ, երկուսն ինքնին անընդունելի է, որովհետեւ դա խոսքի ազատության, ժողովրդավարության դեմ ուղղված փայլ է: Այդ դատարանով էլ մենք, օրենս փակում խախտումներ տեսնելով, շարունակաբար, առանց հուսահատվելու, համառոտեմ դադարում ենք ու դիմում դատարան: Մեզ մտքից լիցենզիայից զրկելու համար մենք մտքից դատարան ենք դիմելու:

Հիշեցնեմ մեր ընթերցողներին, որ հոկտեմբերի 28-ին, «Հրապարակ» թերթի հարցին, թե հ2-ին լիցենզիա չսալու՝ ՀՌՀ նախագահ Տիգրան Հակոբյանի որոշումն օրյեկտիվ էր, ֆաղափական չէ՞ր՝ թելադրված գործող իշխանություններից, նա դատարան էլ՝ «Մենք չենք գնահատում, թե ով է իշխանական եւ ով՞ ընդդիմադիր: Դուք հ2 մայրն էք: հ2-ը ցուցադրում է «Հայելի» ակումբ, թեմայում եւ տեղը: Ո՞վ ասաց, որ ընդդիմադիր լինելն է այս ամենի դատարանը: Հանրությանը մեզ է իրազեկել, այլ ոչ թե ասելություն սարածել»: Փաստում, հ2-ին լիցենզիայից զրկելու դատարանը «Հայելի» ակումբն է: Ինչպէս կմեկնաբանեմք սա:

Այսօր դատարանը «Հայելի» ակումբն է: Եթե այն չցուցադրեմք, ի՞նչ երաժիշտ կա, որ վաղն էլ չեն ասի՝ «Լրաբերի» ֆաղափական թեր մի ֆիչ թուլացրեմ, մի ֆիչ կուրս լինելի, աչքներդ էլ ուրիշ գույնի, ձեզ լիցենզիա կտան: Այսինքն՝ մոտեցնում անընդունելի է: «Հայելի» ակումբը ցուցադրել-չցուցադրելը հանրային մուտքի լիցենզիա տեղափոխի չի կարող ու չի կարող լինի:

ՀՌՀ-ն իր ելույթներով ու արարներով աղանդողում է, որ փորձում է գրաքննություն հաստատել:

Եթե մենք ցուցադրում ենք մի բան, որն օրենսդիր ղուրս է, օրենք ենք խախտում, ուրեքն մենք մեզ է դատարանի օրենքը խախտելու համար: Բայց եթե վարչական, քրեական իրավախախտում թույլ չենք սլել, օրենքով սահմանված չափորոշիչները դատարանում ենք, բայց մեզ զրկում են լիցենզիայից, ուրեքն սա ուղղակի գրաքննություն է:

ՀՌՀ-ն սխալ ընկալում ունի՝ կարծելով, թե «Հայելի» ակումբը հաղորդում է: Ես բազմիցս մրանց բացատրել եմ, որ այն մամուլի ակումբ է, որտեղ տարբեր բանախոսներ իրենց կարծիքն են արտահայտում, իսկ Հայկական երկրորդ հեռուստատելիքը լուսաբանում է այն բանախոսների ելույթները, որով զսնում է, որ հեռուստատելիքը հեռուստատելիքն է:

Երկար բացատրելուց հետո հասանք մրան, որ ՀՌՀ-ն հիմա էլ ասում է՝ ձիոս է, բանախոսները տարբեր մարդիկ են, բայց նույն տեսակետն են հայտնում, այսինքն՝ բազմակարծություն չկա: Սաացվում է, որ ինչ-որ մեկը մտած որոշում է, որ ֆաղափական տարբեր ուժեր ներկայացնող գործիչները, հանրային

դեմերը, զոհված զինվորների հարազատները բոլորը նույն բանն են ասում, իսկ իրենք ուզում են բոլորովին ուրիշ բան լսել, փաստում: Եթե ՀՌՀ-ն բազմակարծության մասին այլ դատարանում ունի, ֆախ, օրինակ, ԱՄՆ-ն իր դեմոկրատական, խոսքի ազատության, բազմակարծության մասին օրենքներով, ես ցավում եմ ՀՌՀ-ի համար, իսկ եթե ՀՌՀ-ն այս ամենն անում է ուրիշ դրադատարաններով, ես ցավում եմ մեր դեմոկրատիան համար, որովհետեւ մի ցաս կարեւոր կառույց, որը կոչված է դատարանով եւ անարդարձ ժողովրդավարական մտքերը, իրականում աշխատում է ուղիղ դրանց դեմ:

Այսինքն՝ հ2-ի դադարը սկզբունցների համար է ու համակարգային աղձատումների դեմ:

Մեր դադարը զարգացման համար է, ոչ թե լիցենզիայի: Ես բազմիցս եմ ասել: Ջանի դեռ չենք հասել այն բանին, որ որոշումները լինեն օրենսդիր դատարանի կողմից: Այսինքն՝ համարաբար սախան ղեկավարում ենք, մենք շարունակաբար ենք դադարում:

Եթե ապօրինությամբ մենք ստանալ լիցենզիա, իսկ մեր գործընկերներից մեկին այս նույն «խախտումների», օրինակ՝ «Հայելի» ակումբը ցուցալու դատարանով լիցենզիայից զրկեն, արդյունքում մենք, միեւնույն է, ունենալու ենք համակարգային խնդիր՝ երբ ինչ-որ լրատվամիջոց դարձյալ երեքից կզրկվի ապօրինաբար:

Այն, ինչ կատարվում է Հայկական երկրորդ հեռուստատելիքի հետ, շարունակում է տեղափոխվել, որ ֆաղափական հեռուստային է:

Այո, մենք հանգրված ենք, որ այն, ինչ տեղի է ունենում Հայկական երկրորդ հեռուստատելիքի հետ, **Սամվել Մայրապետյանի** նկատմամբ կատարվող ֆաղափական հեռուստային օրջանակում է: հ2-ի սօրեն Սամվել Մայրապետյանի նկատմամբ քրեական հետադիմումը անհիմն ու ապօրինի է եւ այն մեղ է մրան հետ առնչություն ունեցող այլ սնեղավարող սուբյեկտների դատարան, մաեւ հեռուստաընկերություն: Երբ համարում ես դեմոկրատիան ֆալստն ուղղված Սամվել Մայրապետյանի դեմ, եզրահանգումը մեկն է՝ այս ամենը ֆաղափական հեռուստային է:

Ձեր կարծիքով՝ հ2-ին լիցենզիայից զրկելը միայն ՀՌՀ նախագահ Տիգրան Հակոբյանի որոշումն է, թե ամբողջ ՀՌՀ-ի:

«Ըստ օրենսի՝ հանձնաժողովի անդամներն անկախ են ու հայերը մեզ է գնահատում սեփական կարծիքի, կամի վրա հիմնված: Ես ուղիղ հիմնավորում չունեմ, որ ՀՌՀ անդամներն անկախ չեն, բայց անհերքելի փաստեր կան, օրինակ՝ երբ մայրաքաղաքային սինդիկատ մրցութ եղավ, որին մասնակցում էին հ2-ը, Հանրային հեռուստաընկերությունն ու «Փաստնախոս», հաղթեց Հանրայինը: Որոշ ժամանակ անց նույն Հանրայինի ռեդյուկտիոն մարզ դարձավ, որ ՀՌՀ-ն վերաբերյալն անում է բաց: «Իրազեկ ֆաղափացիների միավորումը» ՀՌՀ-ից դատարանով եր վերաբերյալն արդյունքներ, եւ դարձվել էր, որ հանձնաժողովի անդամներից երկուսն «այնքան էլ լավ չէին վերաբերվել»: Այսինքն՝ արդյունքում Հանրային հեռուստաընկերությունն էր հաղթել, բայց միավորների տարբերությունները միտք ցաս ավելին լինելին, ֆախ վերաբերյալն արդյունքն էր ցուցալու:

Եթե կարող ես իմանալ, թե ով՞ ինչպէս է վերաբերվել, հետ վերաբերյալն արդյունքը կարող ես օգտագործել այդ մարդուն հանրային դատարանի ենթարկելու համար, նշանակում է՝ ա) փակ վերաբերյալն չի եղել, բ) փորձում ես ճշտում գործարեյ՝ ըստ ֆո մատչեատեթի չփակարած անձի վրա, ինչի իրավունքը չունես, գ) ղեկում ես, որ նա սխալ է վերաբերվել:

Վերջում դատարանում դարձվեց, որ հանձնաժողովի որոշումն առհասարակ ապօրինի է:

Որքան հայերի է, երեքից ինչեցող խոսքի անթույլատրելիության սահման, բանաձեւ, նկարագրություն, բանաձեւ չկա, ՀՌՀ-ն ինչպէս է չափում այդ սահմանը, եւ հեռուստաընկերություններն ինչպէս են կողմնորոշվում «կարելի է-չի կարելի» հարցում:

Եթե այսինչ բանախոսը «Հայելի» ակումբում չխոսի, այլ մեկ այլ տեղ նույն կարծիքը հայերի, ընդունելի՞ է, կամ եթե նույն «Հայելիում» խոսքի իշխանական ներկայացուցիչ, այս նույն ակումբի նկատմամբ ՀՌՀ-ն նույն դիրքորոշումը կունենա՞. մեզ է այստեղից սկսել: Եթե օրենսդիր խախտում է, օրինակ՝ օրենք է խախտել սվյալ միտքը ինչեցողը, մրան դատարան, եթե խախտել է մամուլի ակումբը, միտք դատարան մամուլի ակումբը, եթե զվ-ն, ուրեքն զվ-ն միտք դատարան: Բայց օրենսդիր խախտում արձանագրված չէ: ՀՌՀ-ն խոսում է եթեկայի մորների խախտումներից ու դիմել է եթեկայի դիտարանի: Որքեւ իմանակարգավորող մարմին՝ այս կառույցում գոյություն չունեն հսակ չափորոշիչներ, թե ինչն է համարվում ասելության խոսք կամ վերաբերյալն կամ բռնության կոչ կամ անընդունելի գործողության ֆարոզ: Զկա սահման, բանաձեւ, նկարագրություն: Ինչպէս իմանալ ինչն է կարելի, ինչը ոչ: ➔ 7

ԵՐԿԱՆԴ ԱԶԱՏՅԱՆ

Գեոռոբ, ԱՄՆ

Ուզբեկստանի Սամարղանդ քաղաքում հայտնաբերված հուշարձանի վերականգնման նպատակով Սամարղանդի մարզպետ Կարիպոսյանը...

Քաղաքում կառուցվում է հիմնականում շարժական տրամվայային շրջանակում, որի միջոցով կարող են...

Որոշ հասցիների վերականգնման աշխատանքները կարգավորվում են Սամարղանդի մարզպետի կողմից...

Վերականգնման աշխատանքները կարգավորվում են Սամարղանդի մարզպետի կողմից...

Սամարղանդի մարզպետը կատարում է իր պարտականությունները Սամարղանդի մարզում...

Սամարղանդի մարզպետը կատարում է իր պարտականությունները Սամարղանդի մարզում...

Սամարղանդի մարզպետը կատարում է իր պարտականությունները Սամարղանդի մարզում...

յուր հասկացել: Նա գուր ջանքեր է գործադրել իսլամական մադրասաներ քաղաքում և մկրթական կառուցելու համար...

Դարերի ընթացքում, երբ թյուրքական հրուսակախմբերը Կենտրոնական Ասիայից...

Սամարղանդը հայաստանի աղագայում

նական հնչի, Կենտրոնական Ասիա, ասել է թե ակունքներին է վերադառնում...

Չարմանալի չէ, որ Երդդանը 2020 թվի դեկտեմբերի 10-ին մասնակցեց Շուշիում...

Օսմանյան կայսրության փլուզումից հետո հայտնի է, որ Էնվեր փաշան Կենտրոնական Ասիա էր փախել...

Երբ կենտրոնական ուժերը (Գերմանիան և Օսմանյան կայսրությունը) դադարեցին...

յու համար: Ջեմալ փաշան Ռուսաստանում էր, երբ ճակատագրոր ճակատագրոր ստիպվեց...

եղյու աշխարհի մնացած մասի ճակատագրոր էր Թուրքիայի ման մեծություններն էլ...

Թուրքիան ՆԱՏՕ-ին միացավ կազմավորելու համար իր զինված ուժերը և ֆաղափական ուժ ձեռք բերելու համար...

առաջ, նա այժմ հույսը դրել է թյուրքական աշխարհի վրա, որը կարող է արդյունավետ լինել...

Այս տղերը հույսում են, որ Արեւմուտքը մտադիր է իր երկու գլխավոր հակառակորդների դեմ...

ԹՊԿ-ն սկիզբ է առել որդես «Թրքախոս մեծությունների համագործակցության խորհուրդ»...

Պաշտպանության նախարարը կատարում է իր պարտականությունները Սամարղանդի մարզում...

Սիայն իթիհադիսների համակարգում փոքր դեմք հանդիսացող Սուբախա Ջեմալին հաջողվեց մուրհեցնել...

Այնպես որ, Երդդանը Էնվեր փաշայի հետքերով է գնում միավորելու Կենտրոնական Ասիայի թյուրքական մեծությունները...

Ելույթ ունենալով գազաթանաժողովում, Աղրեջանի նախագահ Իլիան Ալիեւը նշեց, որ թյուրքական աշխարհը 200 միլիոն բնակչություն ունեցող աշխարհագրական մի մարմին է...

ՀԱՍՄՆԻԿ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Երաժշտագետ

«Այն երկիրը, որ ունի երգեհոնային դորոց, դասվում է բարձր մշակութային կրթվածություն ունեցող երկրների շարքում»,- երգեհոնահար Արմեն Աղաջանյանի այս համոզմունքն ունեն ոչ միայն Հայաստանում առաջին անգամ անցկացված երգեհոնի փառասոնի կազմակերպիչներն ու մասնակիցները, այլ նաև երաժշտության հանրության լայն շրջանները, որ ներկա եղան փառասոնի ժամանակներում անցկացված սասնակու համերգներին: Այդ դորոցի հիմնադիրը և երգեհոնահարների մի ֆանի սերնդի ուսուցանողն էր **Վահագն Ասամբոլյանը**, ուսի և այս փառասոնը կոչվեց նրա անվամբ: «Վ. Ասամբոլյանը Հայաստանում առաջինն էր 60-70 թ.թ.-ին, որ ավարտելով Լենինգրադի կոնսերվատորիան և ստանալով բազմաթիվ հրավերներ Լենինգրադից և Մոսկվայից, նախընտրեց վերադառնալ Հայաստան՝ հայրենիքում երգեհոնային դորոց հիմնելու նպատակով: Դա նրան հաջողվեց, և այսօր մենք ունենք երգեհոնահարների մի հրաշալի «բոլլ»»: Նրա սաներից լավագույնն այսօր գործում են Հայաստանում և աշխարհի այլ երկրներում,- դասնում է Ա. Աղաջանյանը: Նա առաջինն էր, որ երգեհոնային երաժշտությունը մեզանում եկեղեցուց բերեց բեմ: Հայ կոմպոզիտորների ստեղծագործություններից բացի բեմերում կատարվել են նաև հայ հոգեւոր երաժշտության մշակումներ, և դա կատարել են նաև այլազգի երգեհոնահարներ: Եվ այդ փոխադրումները հիմնականում Վ. Ասամբոլյանինն էին»: Արձանագրեմք, որ մեզանում դարձրեաք անցկացվել է շարունակաբար կազմակերպվում են երգեհոնային համերգներ. ներկայումս ամիսն առնվազն երկու անգամ Երևանի Կոմիտասի անվ. կամերային երաժշտության սանը կայանում են երգեհոնային երաժշտության երեկոներ:

Երգեհոնի փառասոն կազմակերպելու գաղափարը հենց Կամերային երաժշտության ազգային կենտրոնում էին դեռ սասը սարի առաջ հղացել: Միսն առաջ էր ֆաշել ներկայումս կենտրոնի փոխնախագահ **Արմեն Սուֆաւյանը**: 2020-ին փառասոնը վերջապէս ղեկավարել է իրականանալ ԿԳՄՍ դամաւորային ծրագրի ժամանակներում, սակայն արգելի եղան համավարակը, ադա և դաժան դաւերազնը: Պիսակցելով, որ 2022-ն էլ դյուրին սարի չէ, լի է բազում դժվարություններով, սագնադներով, այդուհանդերձ, որովհետ պայլես չհեսաձգել Հայաստանում երգեհոնի առաջին փառասոնի անցկացումը: Նդասակն էր մարդկանց ավելի լայնորեն ներկայացնել երգեհոնային երաժշտությունը, ցույց տալ մեր երգեհոնային դորոցի գործունէւրը, կարողությունը, նաև զարկ տալ դա հեսագազարգացմանը, շահագրգռել երաժիշների նոր սերնդին՝ ընտրելու այդ նվագարանը:

Փառասոնային շարքներին համերգներ անցկացվեցին ոչ միայն մայրաքաղաքում, այլև Զարեցավանում և Կադանում: Կոսայի և Սյունիքի մարզերում գործող երաժշտական կրթական հաստատություններում կան երգեհոններ, ուրեմն և հնարավոր էր անցկացնել եր-

Հայաստանում առաջին անգամ անցկացվեց երգեհոնային երաժշտության փառասոնը

Փառասոնը կրում էր հայ երգեհոնային կատարողական դորոցի հիմնադիր Վահագն Ասամբոլյանի անունը

գեհոնային համերգներ (ի դեմ, Վ. Ասամբոլյանը մեծ ավանդ է ունեցել Կադանի՝ իր ժամանակին երաժշտական ուսումնարանի դահլիճում երգեհոնի սեղադրման գործում) (*):

Փառասոնի մասնակիցներն էին ոչ միայն հայաստանաբնակ երգեհոնահարները, այլ նաև արտասահմանից բազմաթիվ հյուրեր, ինչն առիթ էր նաև վարդապետության դասեր ֆաղելու մեկնելուց: Յոհան Սեբաստիան Բախի, Պերո Ֆրիդրիխ Հենդելի, Սեզար Ֆրանկի, Լեոն Բոելմանի, Ֆելիքս Մենդելսոնի, Մակար Եկմալյանի, Կոմիտասի, Միխայել Թադևոսյանի, Օլեգ Յանչենկոյի, Դիտրիխ Բուֆստեհոլդեի, Նիկոլայ դը Գրիմյի, Պերո Մուֆաթի, Աբրահամ Վան դեն Կերկսովենի, Ադ Վանեսի, այլոց երգեհոնային ստեղծագործությունները կան երաժշտական երկրի՝ երգեհոնի համար փոխադրումները կատարեցին երգեհոնահարներ **Թերեզա Ոսկանյանը**, **Արմեն Աղաջանյանը**, **Աննա Բակունցը**, **Հարություն Թազվորյանը**, **Կոնստանտին Վոլոսնովը** (Ռուսաստան), **Լադա Լաբգինյան** (Մոսկվայի «Չարյադե» համերգասրահի զբխավոր երգեհոնահար), **ժան-Պիեր Սթեյվերը** (Նիդերլանդներ), **Ֆաբիո Սաչեռան** (Իտալիա), **Եվգենի Ավրամենկոն** (Կալինինգրադի սաճարի իսդոսակիր երգեհոնահար), **Սարինա Նահադեսյանը** (Կադանի մանկական արվեստի դորոցի սնորեն), **Լուսինե Հա-**

րությունյանը, **Լուսին Սառաջյանը**, **Կարինե Հովհաննիսյանը**, **Դավիթ Հովհաննիսյանը**, **Արիստե Հարությունյանը**: Առանձին համերգների ելույթներ ունեցան սոդորան **Էվիա Մարգարյանը**, ֆելյախար **Վադիմ Թալալյանը**, «Սաղմոսեզու» հոգելոր երաժշտության արական երգախումբը (գեղ. ղեկավար և խմբավար՝ **Վահե Բեզոյան**): Իսկ կոմպոզիտոր **Հովհաննես Մանուկյանը** փառասոնային շարքների ժամանակում հանդես եկավ Կոմպոզիտորների միության դահլիճում առանձին համերգով՝ սեփական ստեղծագործության կատարմամբ: Համերգներն անցան լեփ-լեցուն դահլիճներով, իսկ Կոմիտասի անվ. կամերային երաժշտության սանը կայացած եզրափակիչ համերգը կարելի է անվանել «հենդելյան»։ Ա. Աղաջանյանը, Լ. Հարությունյանը, Լ. Սառաջյանը, Ա. Բակունցը, Կ. Վոլոսնովը, Հ. Թազվորյանը Հնագույն երաժշտության «Տաղարան» համույթի հես (գեղ. ղեկավար և դիրիճոր՝ **Սեդրակ Երկանյան**) հաջորդաբար կատարեցին Հենդելի վեց երգեհոնային կոնցերտները: Հայաստանում Վ. Ասամբոլյանի անվ. երգեհոնի անդրանիկ փառասոնի ավարտին ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սորոսի նախարարության (ԿԳՄՍ) մեղալով դարգեսարվեց Հնագույն երաժշտության «Տաղարան»

համույթի երգեհոնահար Թերեզա Ոսկանյանը՝ Հայաստանում երգեհոնային արվեստի դահլիճում և սարածան, ինչդես նաև երկար սարիների գործունեության և երգեհոնային արվեստի ոլորտում ունեցած նշանակալից ավանդի համար: Թ. Ոսկանյանը Հայաստանի առաջատար երգեհոնահարներից է. նրա անունը հայտնի է ոչ միայն հայ, այլ նաև օտարազգի հանդիսականին: Երաժշտական մասնագիտական լայն ժրանակներում բարձր է գնահատվում նրա կատարողական արվեստը, ինչեցրած երաժշտությունը բազմաժանր է և ընդգրկում է միջնադարյան երաժշտարվեստի գոհարներից մինչև արդի կոմպոզիտորների բարդ ստեղծագործությունները: Մի շարք հայ անվանի կոմպոզիտորների (այդ թվում՝ Երվանդ Երկանյանի,

Դավիթ Սաղյանի) երկերի առաջին կատարողն է: Թ. Ոսկանյանը կրթություն է ստացել Թբիլիսիի Պալիաուսիկո անվ. երաժշտական, ադա Երևանի Չայկովսկու անվ. դորոցներում: Կոմիտասի անվ. դեսական կոնսերվատորիայում ուղես դաւանակախար ուսանել է դոցեն Ի. Սեդրակյանին, հեսագալում ուղես երգեհոնահար՝ դորոգ. Վ. Ասամբոլյանին, որի կատարողական «դորոցի» արժանի շարունակողն է: Շուրջ երկուսուկես տասնամյակ լինելով «Տաղարան»-ի երգեհոնահարը և կլավեսինահարը՝ հարյուրավոր համերգների ընթացում համույթի նվագակցությամբ կան մեմակատարմամբ հանդես է եկել ընդգրկուն ծրագրերով: «Տաղարան» համույթի, նաև այլ երաժշտախմբերի կազմում հյուրախաղերով հանդես է եկել Ավստրիայում, Պերմանիայում, Ֆրանսիայում, Իտալիայում, Արգենտինայում, Բրազիլիայում, Ուրուգվայում, Լիբանանում, Ռուսաստանում, Էստոնիայում, Լիսվայում, այլուր: 2013 թ.-ից Սուրբ Էջմիածնի Մայր Տաճարի երգեհոնահարն է, և Սուրբ դասարագներին հնչում է նրա նվագը:

*) Ի դեմ, Հայաստանում երգեհոններ ձեռք բերելու գործում անուրամայի վասակ ունի ամերիկահայ աշխարհահռչակ երգեհոնահար Պերճ ժամկոչյանը: **Ճ.Խ.**

Սամվել Մարությանի 80 դիմանկարների ցուցահանդեսը՝ Մաչանենց էթնոքակում

Պեղանկարիչ Սամվել Մարությանի կամֆն է իր՝ վերջերս բացված ցուցահանդեսի բոլոր ութսուն դիմանկարներն ընծայել իր բնորդներին՝ հայ նկարիչներին, արվեստի նվիրյալներին:

Էջմիածնում գործող «Մաչանենց սուն» մշակութային-կրթական էթնոկենտրոնում բացվեց գեղանկարիչ Սամվել Մարությանի բացօթյա մեկօրյա ցուցահանդեսը: Նրանում ցուցադրված էին բացառադուր դիմանկարներ, որոնք ցուցահանդեսի ավարտին ընծայվեցին նրանց, ում դասեր էր նկարիչը: Նրանք արվեստագետներ են, բանաստեղծներ, մշակույթի նվիրյալներ, նաև՝ 44-օրյա դասերից հետո հերոսացյալ երիտասարդներ, անձինք՝ որոնց լայն հանրությունը ճանաչում է, նաև դեմքեր, որոնց միջոցով էլ ճանաչի հենց այդ գեղանկար-դիմանկարների միջոցով:

Սամվել Մարությանի՝ սեսիոնային արված մեծադիր գեղանկար-դիմանկարների առաջին խոսքը ցուցադրությունը երեք տարի առաջ էր՝ իր վաթսուամյա հոբելյանի առիթով: Նկարիչների միության մեծ սրահում, ինչպես եւ հիմա՝ Մաչանենց սան «սաղան»-դասարանում, սեղ էին գեղեցիկ ցուցահանդեսներ, որոնք ներկայումս ԱՄՆ-ում աղոթող նկարիչը բերել էր Հայաստան՝ ոչ միայն իր անցած ստեղծագործական ուղու, մի քանի սակ, հանրագումարային ցուցադրությունն անելու, այլ նաև անսովոր շնորհակալությամբ այդ դիմանկարներն ընծայելու:

Խոսելով նկարչի առաջածեղծ նվիրատու լինելու բացառիկ ժամանակ մասին՝ «Հայ միասնության խաչ» մշակութային հասարակական կազմակերպության հիմնադիր նախագահ **Գրիգոր Բաբախանյան-Մաչանենցը** նշեց. «Մարությանն արժեքավոր մի քանի «մեթոդ» է առաջարկում, մեթոդ՝ որը մեր հայրենակիցների մի զանգվածի համար ծառայում է իրենց հայությունը դրսևորելու գործին: Պատճառով, որտեղ կայացավ Մարությանի նկարահանդեսը, կախարհական առաջ ունի: Կոչվում է «Կոմիսասի» դասարանը, ճաղավանդակները եւ ասիականավանդակները ֆանդակված են կոմունիզմի եւ Մասիսների սեփական խորհրդանշանով օտար ափերում զանգված հայրերի վերադարձը սրբազան հայրենիք»:

«Այսօր դրսում հայ մնալը լիակատար է, ասաց գեղանկարիչ **Արմեն Հարությունյան-Լոռենցը**: Ասում են՝ արվեստագետը ո՛ր երկրում աղոթում է, այդ երկրի մշակույթն է զարգացնում: Բայց Ս. Մարությանը կոտրեց այդ կարծրատեղը. նա ոչ միայն հայ է մնացել իր ըն-

տանիս, այլ նաև հայ արվեստ է զարգացնում: Նա, թեկուզ հեռվից, կարողանում է արվեստագիտական համայնքին միավորել, եւ դրա վկայություններից մեկն այս ցուցադրությունն է»:

«Ցուցահանդեսում, որը մեզ բոլորիս հի մի բերեց Մաչանենց հարկի սակ, ոչ միայն ինքներս մեզ ենք մայում, այլև մայում ենք մեր ընկերներին, ուզում ենք իմանալ, թե Սամվել Մարությանն ինչ-

եր ցուցադրման էլք. դիմանկարները նվիրվեցին սերերին...»:

Իսկ ասումնքի վարդե **Սիլվա Յուզբաբայանը**, որի դիմանկարը եւս ցուցադրված 80 գործերի շարքում էր, գրանշել էր. «Գեղանկարիչ, դիմանկարի վարդե Սամվել Մարությանի գործը վրձինն ինձ նույնպես «ժողովրդիկ առել էր ներս»: Ցուցահանդեսն ուղղակի դիմանկարի շնորհակալություն էր... Նայում էի

ներքով եւ մտածում ինչպե՞ս է նկարիչը թափանցել մարդկային ամենասարբեր կերպարների հոգիների, էության մեջ...»:

Սամվել Մարությանի արվեստը, իմ դասերիցսմանը, հախոտն զգացմունքի ցայն է կսավին: Նախորդ դարի 90-ականների սկզբին իր մասին խոսել սված նկարիչը ստեղծագործական կյանքի հենց սկզբից ունեցել է իր ուրույն նկարելաոճը. որտեղ, ինչ սրահում էլ ցուցադրվեց իր գեղանկարը, այլոց գործերի մեջ հեռությամբ կզսնեիր, անսխալ կզմայիր, կկանգնեիր գլխին: 80-ականների վերջին, 90-ականների սկզբին հասկանալի էին արվեստի համարյա բոլոր բնագավառներում, հասկալի էր գեղանկարչության մեջ նորարարական շունչը, նոր ուղղությունների մուսն ու «սածիլումը» հայկական հողում, երիտասարդական ավյունով լեցուն արվեստային սարբեր միջավայրների ստեղծումը, որոնցում նոր խոսքը փնտրված էր, խրախուսելի եւ վարակիչ: Սամվել Մարությանն այս խմբերից մեկի առաջատարներին իր մասնակցությամբ՝ անհասկանալի ուրույն նկարելաոճն էր բերում հայ կերպարվեստ, եւ նրա վրձին թափը, դիմանկարի դիմուկությունն ու կերպարայնությունը, բնավորությունը հաղորդելու անհասկանալի դիտողականությունը, վառ, ասես շարվանդող գույների գործածության համարձակությունն ու դիմնը, գործը վրձնահարվածը զնահասում էին թե՛ իր արվեստագետ համախոհները եւ թե՛ իր ուսուցիչները, վերջիններիս թվում՝ նաև **Էդ. Խաբեկյանը**: Տարիների ընթացքին նրա նկարչության արտահայտչականությունն էլ ավելի է ընդգծվել, ցայսուն զգայականությունը՝ գույնի եւ ձեւի վառ ցայսումներով՝ ճանաչելի դարձել իր արվեստը բազումների մեջ: Գեղանկարիչ **Հրանտ Թադեւոսյանն** այսպես է ասել Ս. Մարությանի արվեստի մասին. «Չզուլջ նայեք նրա նկարներին: Չզանցմունքով նայեք, եւ բոլորին հասկանալի կլինի ամեն ինչ, ֆանի որ ինքը հոգով է նկարել»:

դեմ է նրանց «թարգմանել», ո՛նց է զգացել»,- սա էլ մեջբերում է դրամատուրգ **Սամվել Խալաթյանի** ողջույնի խոսքից:

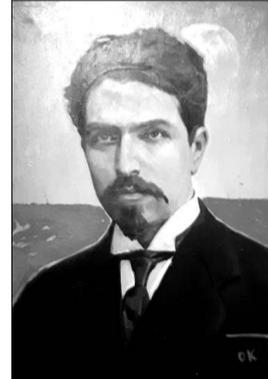
«Մաչանենց էթնոքակում հյուր էր Սամվել Մարությանն իր գործերի ցուցադրությամբ,- իր տղավորությունն է գրանշել Էջմիածնի Գորկու անվ. թիվ 5 դպրոցի սնօրեն **Գայանե Միջիկյան-Սաֆարյանը**.- դասահական դեմքեր, մանավանդ դիմանկարներ չկային. իր ընտրությունը դիտուկ էր ու անվրեժ. իր հերոսներին ներկայացնում էր հասուկ ակնածանքով: Սրառուչ էր հանդիտում ու ծանոթությունը Քառասունչորսօրյաի հերոսականներից մեկի՝ խզված ձայնով «երկու հարյուր ութ կանչող տղայի» հեռ. դիմանկարում դասերազմական մոտ, աչքերի բոցկտունով, աներկյուղ, բայց լարված դեմք էր. իսկ մեր կողմն անուռ, համես երիտասարդ էր, ունից գորություն ու խաղաղություն էր հորդում: Հեռախոսակա

ՀՐԱՉՅԱ ՉԱԼՍՑԱՆ

Արվեստագետ, ժամ ավագ գիտալագոս

«Խալաթուրա»

Նախ, ինչո՞ւ «Խալաթուրա»: «Սովետական ժողովրդական ժողովրդական ճաշակը բարձրացնելու եւ ֆորթալական առաջատար սանելու նպատակով մեծ գումարներ էր հատկացնում գործարաններում եւ դեղատեղիներում հիմնարկներում միջանցներն ու կաթնմեքեները գեղանկարչությանը «գարդարելու» համար... դրա համար նկարիչների միությանը կից գործում էր գեղարվեստական կոմբինատը. դա իրական կոմբինատ էր՝ նկարներ, դրամաներ եւ տղիսբյուրոյի դիմանկարներ ստեղծելու համար: Նկարիչների ժողովում այդ կերպ գումար վասակելը կոչվում էր «խալաթուրա անել»: Որոշում կարիչներն միայն դրանով էին զբաղվում: Իրենց անվանում էին «խալաթուրիկ»:

Կարեն Օհանյանի «խալաթուրա» ցուցահանդեսը, արվեստագետների մոտ կարող է երկարի տղավորություն թողնել: Մի կողմից, մեք սեսում ենք խորհրդային ժողովրդական կսավներ, որոնք թեեւ թանգարանային արժեք չեն հանդիսանում, այնուամենայնիվ (անկախ որակից) արվեստի գործեր են, մյուս կողմից սեսում ենք որոշակի նորարարություն՝ թարմ շունչ հաղորդված հին կսավներին: Այդ կսավները, Կարեն Օհանյանը զսնում է մի լված գործարանում եւ որոշում է կյանք սալ դրանց: Նկարիչը նկարները շատ չի փոփոխում, հիմնականում ավելացնում է մի ֆանի վրձնահարված գործերին սալով որոշակի գունային բներանգ (կոլորիս): Մի տեղ նա փակում է Լեոնիդին հիշեցնող կերպարի դեմքը ասես գիծ ֆաշելով սոցալիզմի վրա, մի տեղ եկեղեցին ծածկում է վառ դեղին լույսով, որն ասես երկնից է իջնում:

Կսավներից չորսը՝ բնանկարներ էին, մեկը Սեփան Շահունյանի դիմանկարը, մյուսը խմբակային դորսրես: Բնանկարներ մեր արվեստում շատ են հանդիպում, եւ ամեն բնանկար չէ, որ կարելի է բարձր արվեստի գործ անվանել: Շահունյանն ասես կեղծան դրած լինի, մազածածկ ճակատը գլխի մազերից մի գիծ է բաժանում, ինչից էլ ստեղծվում է այդ էֆեկտը: Նկարիչն այդ կսավի, սղիսակ ֆոնին մի փոփոխ կարմիր հասված է ավելացրել, Շահունյանի դասնությանը ծանոթ ընթերցողին դա շատ խորհրդանշական կթվա: Ուսի նկարչի այս ցուցադրությանը դեք չէ ֆունդաթարա մոտենալ: Ժամանակն առաջ է շարվում, արվեստը նույնպես: Հայ ժամանակակից արվեստը դեք շատ վաղուց է ընդվզել սոցալիսական գաղափարախոսության դեք, իսկ այս ցուցադրությունն, այդ ընդվզման հերթական օրինակն է՝ ներկայացված «Սարգիս Մուրադյան» ցուցահանդեսում:

«ԱՍՏԻԿ ՍՄԱՐՏԱՆ»

ՋԻԼ ՈՇՊԱԿԵՆ

Հարվարդի համալսարանի Սաե-
սոցի անվան հայագիտության ամ-
բիոնի նոր դիրքաբեր Զրիսիանա
Մարանչին մեծ ծրագրեր ունի: Որ-
դես հայկական ծագումով առա-
ջին անձը, որը զբաղեցնում է այդ
դասը՝ Մերձավորարևելյան լե-
զուների և քաղաքագիտությունների
ու Արվեստի և ճարտարապետության
դասնության ֆակուլտետների հա-
մասնավոր ներկայության ներքո, Մա-
րանչին լի է հայ արվեստն ու մշա-
կույթը Հարվարդի ավելի լայն լսա-
րանին ներկայացնելու գաղափար-
ներով: Նա «Հարվարդ գազեթին»
դասնել է Թուրքիայում կատարած
աշխատանքի, սեփական մշակույթի
բացահայտման և Մեծ Բուրն-
ույի հայ համայնքի մշակութային
հարստության մասին:

- **Կոլաբան է հայ մշակույթի հետ ունեցած ձեր կապի մասին:**
- Ես մեծացել եմ Զոննեթիսթում՝ Նյու Յորկ Սիթիից ոչ հեռու, ես իմ ֆա-
ղաբուն ֆիջ հայեր կային: Ծնողներս սի-
րում էին ես հիմա էլ սիրում եմ եվրոպա-
կան մշակույթը՝ դասական երաժշտու-
թյունը, բալետը, օպերան, ես նրանք շատ
հետաքրքիրված էին այդ ամենին հաղոր-
դակից դարձնել մեզ: Մենք նաև հա-
ձախում էինք հայկական եկեղեցի:
Միջնադարյան արվեստով ես արվես-
տի դասնությանը լրջորեն հետաքրքրե-
ցի ֆուլբուրդ: Ես կամաց-կամաց հաս-
կացա, որ ուղղվում եմ դեմի Արևելի՝
Բյուզանդիա, իսկ հետո, ի վերջո, դե-
մի իմ հայրենիքն ու նրա ավանդույթ-
ները: Դա դանդաղ գործընթաց է:
Մինչ ես նախատեսում էի սովորել գո-
թական բարձր ճարտարապետություն,
վերջիվերջո սկսեցի զբաղվել հայ ար-
վեստով եւ ճարտարապետությամբ:
- **Ինչու է հայկական ճարտարա-
պետությունը կարևոր:**
- Կար բանավե՛՛ծ, որ Հայաստանը գո-
թական ճարտարապետության բնոր-
ան է Եվրոպայում: Այդ մոտեցումն
այլևս չկա, բայց 10-11-րդ դարերի
հայկական ճարտարապետությունը աչ-
ֆի է ընկնում իր զեղազգեսական արժե-
ներով: Մենք ծնունդ ենք ուղղահայա-
ցություն, խմբված սյուներ, սրածայր
կամարներ եւ շատ բաներ, որ կան Եվ-
րոպայում, բայց սա այլ ավանդույթ է,
որը կարելի է եւ դիտել է հասկանալ իր
համատեքստում:
Երբ ուսումնասիրում ես նախաբիս-

Թարմ ներքո

Զրիսիանա Մարանչինի նպատակն է հայ արվեստը բերել համալսարանական լայն համայնք

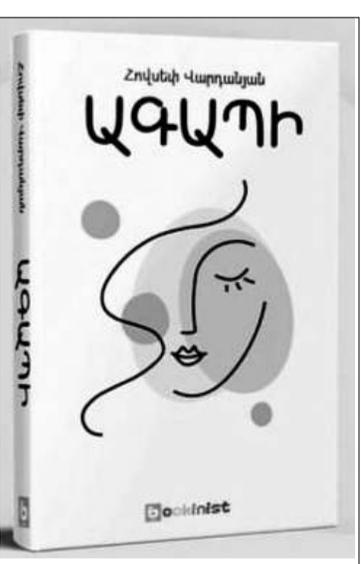

**սոնեական ժամանակաշրջանի Հայ-
կական լեռնաձախից, սեսունդ ես
այն, ինչն արվեստի դասնության դա-
սազրում կզեռնվե՛ր սարբեր գլուխնե-
րում՝ Հին Մերձավոր Արևելի (Պերսե-
պոլիս) կամ հելլենիսական ֆանդա-
կադրժություն: Բայց Հայաստանում
ավելի հետաքրքրականն այն է, որ մե՛ք
կարող ենք վկայություններ գտնել, որոնք
մասնագույց են անում երկու ավան-
դույթներին էլ:**
Հայկական լեռնաձախից ղեղ-
ված հին արտեֆակտները հարաբեր-
վում են ինչպես միջերկրածովյան դա-
սական ավանդույթների (օրինակ՝
ասվածուհու արձանիկը հակադի-
րում եւ ֆանդակված խոնավ ծալա-
զարդան շեխնիկայով), այնպես էլ
Հին Պարսկաստանի հետ (արծաթյա
եղջերազավաթ՝ ձիու կերպարանով,
եւ հեծյալ, որն աղբեցուցիչ նմանու-
թյուն ունի Պերսեպոլիսի հանդիսաս-
րահի սանդուղիի ֆանդակազարդ կե-
րպարների հետ): Սա նշանակում է, որ
հնագիտական նյութերի հիմնականում
այնքան էլ չի տեղավորվում արվեստի
դասնության ավանդական կատեգորի-
աներում, այլ ավելի շատ հասում է
դրանք՝ Հայաստանը դարձնելով ու-
սումնասիրման կանոններին չենթարկ-
վող մի վայր, ինչը հետաքրքրական է ու
նաև ընկալվում է որպես մարտահա-
վեր:
- **Տեղի հայ համայնքի օգնությամբ
1959-ին հիմնվել է ձեր ներկայիս
դիրքեռական դասընդ: Ի՞նչ**

անչություն ունեք համայնքի հետ:
- Ամուսինս, որը նույնպես հայ է,
գնում է Բերքի փողոցի Սուրբ Երրորդու-
թյան հայկական եկեղեցի եւ երգում
այնտեղ, այնպես որ ես երբե՛մն ուղեկ-
ցում եմ նրան: Բայց մեր երջանում կան
նաև ուսումնասիրության մեծ կենտրո-
ներ, ինչպիսին է Հայկական ուսումնա-
սիրությունների եւ հետազոտությունների
ազգային ընկերակցությունը (NAASR),
որն ամիջականորեն մասնակցել է
այս ամբիոնի ստեղծմանը: Ես դրա ան-
դամն եմ դարձել, երբ դեռ սովորում էի
աստիճանաշրջանում (Վասարի երջանա-
վար Մարանչին մագիստրոսի եւ գիտու-
թյունների թեկնածուի կոչում է ստացել
Փրինսթոնում - Ջ. Ռ.): NAASR-ը գտն-
վում է Բելմոնտում եւ հիանալի ռեսուրս
է գիտնականների, ուսանողների եւ հա-
մայնքի համար: Ութերթաւում կա
նաև Հայկական թանգարան, որը նշա-
նակալի հավաքածու ունի: Այս երջա-
նում կա մեծաթիվ հայկական հա-
մայնք՝ Լոս Անջելեսից հետո երկրորդ
ԱՄՆ-ում:
- **Կոլաբան մեզ Թուրքիայի
վսանգված տեղավայրերում ձեր աշ-
խատանքի մասին:**
- Արևելյան Թուրքիայում, որը Հայաս-
տանի դասնական սարածներից է, շատ
հայկական եկեղեցիներ կան, սակայն
դրանք հիմնականում բավական ամայի
վայրերում են եւ սարբեր ասիճանի
վթարային դայմաններում: Ես աշխա-
տում եմ Նյու Յորկի Հուտարմանների հա-
մաձախային հիմնադրամի հետ, եւ

լոս այդ մե՛ք համագործակցում ենք
Թուրքիայի մշակույթի եւ գրասաբոլո-
թյան նախարարության, ինչպես նաև
այլ նախարարությունների հետ, որպեսզի
ուսուցությունը հրավիրենք այս եկեղեցի-
ների վրա եւ, ի վերջո, դրանք ամրացվեն:
Այն սարածը, որը ես ուսումնասի-
րում եմ, գտնվում է փակ միջազգային
սահմանի վրա եւ զեղեցիկ ու կարետր
դասնական եկեղեցիների հանգր-
վանն է: Դրանցից մեկը 19-անկյուն է
եւ կորցրել է իր կեսը՝ ըստ էության իր
սկզբնական ձևի լայնակի հասույ-
թով: Նման եկեղեցիների վրա աշխա-
տելը շատ բարդ է բազմաթիվ տեսա-
կյուններից՝ ֆաղափական, դիվանագի-
տական, ճարտարագիտական եւ մե-
տաբանական: Սա համարաբար մրցախաղ
է, միտնայն ժամանակ դրանք ողբալի
վիճակում են, եւ, բացի այդ, սարածը
խիստ երկարատևական է:
Սա հիանալի ուսուցանող նյութ է,
ֆանի որ ցույց է տալիս, թե ինչպես են
միջմարդարյան հուտարմանները ներ-
բանված հետազոտության այդքան սար-
բեր ոլորտներում՝ արվեստի դասնու-
թյունից մինչև մարդու իրավունքներ,
միջազգային իրավունք, ֆաղափակա-
նություն, այլևս չսասած դասնության
եւ կրոնի մասին:
- **Հայագիտության հետ կապված
ինչ ծրագրեր ունեք այստեղ:**
- Ես ուզում եմ բակալավրատում
հետաքրքրություն առաջ բերել, բայց
նաև ցանկանում եմ ներգրավել եւ
նախադասարտել մագիստրատային
եւ աստիճանաշրջանի ուսանողներին:
Ցանկանում եմ ստեղծել համակրթա-
կան դասընթաց Հայաստանի արվես-
տի եւ մշակույթի վերաբերյալ, որպեսզի
բարձրացնեն իրագրությունն այս բա-
ցառիկ ավանդույթի մասին, որը սովորա-
բար չի ուսումնասիրվում: Բակալ-
ավրատի ուսանողներն այսպիսի դա-
սընթաց չեն անցնում, մինչդեռ հայ
արվեստն ու մշակույթը կապված են
շատ սարբեր մշակույթների հետ՝ Ամս-
տերդամից մինչև Ֆիլիդիններ: Դա
դարձապես մի բացառիկ դասնու-
թյուն է, որ դեռ է դասնալի: Ես դեռ է
դրա համար դիմում կերնագիր գտնել:

Անգլերենից թարգմանեց
ԱՄՆ ՎԵՐԱԳՐԱՅՈՒԹ

Տեղի ունեցավ «Ազգային» գր-
քի օնորհանդեսը եւ ֆիլմի նե-
նարկումը: Սցենարիստ Անա-
հիս Մխիթարյանի եւ դրոյու-
տեր Ելենա Արևայանի հա-
մատեղ աշխատանքի օնորհիվ
Հովսեփ Վարդանյանի (Վար-
դան փաշա) վեդի հիման վրա
հեռուստատեսությունը բարձրա-

Լույս է տեսել Հովսեփ Վարդանյանի «Ազգային» վեդի նորագված տարբերակը

ցավ «Ազգային» ֆիլմը: Գրքի
ստացած մեծ արձագանքները
եւ ֆիլմի կարճ ժամանակում
սիրված լինելը դասառ դար-
ձան այդ վեդի նորագված
սարբերակի հրատարակման
համար: Տեղի ունեցավ հան-
դիղում-մեճարկում բազմասե-
րիանոց ֆիլմի թիմի հետ:
Ելենա Արևայանը եւ Անա-
հիս Մխիթարյանը մտածել են,
որ այդ վեդը կարողավ կարե-
լի է բազմասերիանոց ֆիլմ
նկարահանել:
Սցենարիստ Անահիս Մխի-
թարյանը խոսեց ֆիլմեր ստեղ-
ծելու ժամանակ ուրիշ երկրների
մշակույթներին անդրադառնա-
լու իրենց սկզբունքի մասին եւ
ասաց, որ «Ազգային» ֆիլմը ես
բացառությունն է, ֆանի որ ֆիլ-
մում կան դրվագներ, որոնք նկա-
րահանվել են Հունաստանում:

Ֆիլմն իր սյուժեով վեդին
համարաստիսան չէ, ֆիլմում
ներկայացվում է մեր ժամանա-
կակից իրականությունը, չնա-
յած որոշ չափով դասիվել է վե-
դի գաղափարախոսությունը:
«Հերոսուհին՝ Ազգային, հա-
մեժ, իր ժամանակաշրջանին
եւ բարբերին բնորոշ աղջնակ է,
ուն կորելը բավականին հեշտ է:
Կերպարը ֆիլմում փոխվել է,
փորձել ենք բնավորության
գծերի մեջ ավելացնել ըմբոս-
տություն, ստեղծել այնպիսի
կերպար, որը կարող է երբե՛մն
հակառակվել»,- նստց հեռուս-
տաֆիլմի սցենարիստը:
«Ազգային» վեդը, որը հա-
մարվում է արեւմտահայ առա-
ջին գործը, մի անմեղ սիրո
դասնություն է, որի զխաղաղ
հերոսուհին՝ Ազգային, հարում
է հայ լուսավորչական դավա-

րը: Շատ կարգացել եւ ինձները
ձեր վրա կզգաք աշխարհայացքի
փոփոխությունը եւ աշխարհին
ձեր դիտանի լինելը»,- ասաց
Իննա խոջանիւրյանը:
«Մենք ֆիջ ժամանակ ունեիմք
գրքի դասնությանը ծանոթանա-
լու համար, մեծ դժվարությամբ է
հայնվել այն մեր ձեռներում,
խնամով ընթերցել, եւ նորից վե-
րադարձել ենք: Մեզ համար սա
փոքր, բայց օտափելի հաղթա-
նակ է, տեսնելով երիտասարդու-
թյան այսչափ դրական արձա-
գանքը: Հեռուստաֆիլմի միջո-
ցով համարաբար փորձում ենք
փոխանցել վեդի հիմնում ըն-
կած մեծ գաղափարախոսու-
թյունը եւ, իհարկե, ներկայացնել
գրողի՝ Հովսեփ Վարդանյանի
վեդը, որը կարծում եմ այս հան-
դիղումից հետո շատերը կընթեր-
ցեն»,- իր հերթին նստց դրոյու-
տեր Ելենա Արևայանը:
**ՆԱՐԵ ԽՈՒՆԱՐՅԱՆ
ՀՊՄՀ Լրագրության 2-րդ կուրսի
ուսանողուհի**

ԱՇՈՏ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Գրականագետի նոր հուշերը

Ամերիկահայ գրատեր բարերարներ Յովսէփ Եւ Գարոլին Նալդանստեանների մեկնեալ-ստեղծութիւնները վերջերս լույս են տեսել գրականագէտ, թարգմանիչ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր **Յենրիկ Բախչինյանի** «Սայաթ-Նովայի կյանքը» մեմուարներումը եւ «Հայ միջնադարյան բանաստեղծությունը» հինգ ընդարձակ հատորներից բաղկացած ուսումնասիրությունը: Նոյեմբերի 2-ին Ալեքի Խահալյանի անվան կենտրոնական գրադարանում տեղի ունեցավ այդ գրքերի շնորհահանդեսը: Բացման խոսքով հանդես եկավ գրադարանի տնօրէն **Հասմիկ Կարամէսյանը**՝ ընդգծելով զննարարի համար Հ. Բախչինյանի հեղինակած գրքերի կարեւոր նշանակությունն ու արժեքը:

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր **Վանո Եղիազարյանը** իր ելույթում անդրադարձավ նորաժողով հինգհատորյակին՝ նշելով, որ այն ամբողջական, համադարձակ դասկարգում է տալիս հայ միջնադարյան բանաստեղծության մասին: «Սայաթնովյա գիտության մեջ Բախչինյանի կատարած ներդրումը եւս անուրանալի է: Համարձակություն էր, որ ժամանակին դեռու բավական տիպար գիտնականը, Պարույր Սեւակից հետո, գրեց Սայաթնովային նվիրած դոկտորական ասեմախոսությունը»: Ըստ բանախոսի՝ Բախչինյանը մի շարք հարցերում գիտական նորություն է բերել, մասնավորապէս՝ տարածական հարցերի փնտրումը, ինչն արված չէր Սեւակի ուսումնասիրության մեջ, քանի որ այնտեղ խնդրադրությունն այլ էր: Բախչինյանի բազմաթիւ գրքի արդյունքն են տեսնել մեծաթիւ հրատարակություններ, որոնց մեջ Եղիազարյանն առանձնացրեց «Գրիգոր Նարեկացու Գանձարանը», որտեղ կիրառվել է տեսական մի նոր մոտեցում. «այստեղ բավական բարդ բանաստեղծական տեսքով վերծանված է բացարձակ, փոխադրված աշխարհաբարի, միաժամանակ սրված են Նա-

րեկացու խորհրդաբանությունների մեկնությունները, կատարված է գրականագիտական խոր վերլուծություն»:

Բանասիրական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ **Վաչագան Ավագյանի**՝ հինգհատորյակն արժեւորող գրախոսությունը ներկայացրեց Արծվի Բախչինյանը: Ավագյանն ի մասնավոր նշել է. «Նման տարրությամբ փնտրվում մեզանում կատարվում է առաջին անգամ, որը թանկագին արգասիքն է Յենրիկ Բախչինյանի բազմամյա ճնշման աշխատանքի, նա սարհներ ի վեր զբաղվում է հայ միջնադարյան գրականության ուսումնասիրությամբ»: Գրախոսը բարձր է գնահատել ուսումնասիրության համընդհանուր բնույթը եւ բազմակողմանիությունը, արված բնագրային եւ բանասիրական ճշգրտումները: Բանասիրական գիտությունների դոկտոր, դոկտոր **Սամվել Մուրադյանը** նշեց, որ Բախչինյանը գրականագետի իր բեղուն ուղին սկսել է 1965 թվականից, երբ ընդունվել է Երեւանի դասական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետ, որտեղ էլ նրան բանաստեղծությունները մատուցել են: «Պարույր Սեւակից հետո Յենրիկ Բախչինյանն է հաջորդ իրական սայաթնովյացը». նշեց Մուրադյանը եւ հասկապէս կարեւորեց Բախչինյանի հետեւյալ բանաստեղծությունը. «Սայաթ-Նովան իր թուրերն խաղերը գրել է մեջ-

խարհում, մեր միջավայրում իմ ամենասիրելի մարդկանցից մեկն է... մխթարված եմ նման միջոցառումներով... Կրեմ մեր լեզուն, մեր հոգեւոր հարսությունները: Յենրիկ Բախչինյանի հոգեւոր կենսաձեւում Սայաթ-Նովան իր հետ է»: Նա նաեւ անդրադարձ կատարեց սայաթնովյացիության առջեւ ներկայումս ծառայած խնդիրներին:

Իր շնորհակալական խոսքը Յենրիկ Բախչինյանն սկսեց մի հիշատակով՝ արցախյան առաջին դաշտագրի օրերից, երբ Բաղրամյան թողոցային վրա, իր ավագ գործընկեր **Արշալույս Ղազինյանի** հետ գրադարանից դուրս գալիս տեսել են հայոց սուրբ հողը թաշտակներով մեկնող հայ երիտասարդների: Ղազինյանն այդ ժամանակ ցավով նշել է, թէ մենք՝ մտավորականներ, մեր ժողովրդի լավագույն զավակները չենք: Սակայն հետագայում Բախչինյանը՝ անդրադարձալով իր ավագ ընկերոջ եւ **Պողոս Խաչատրյանի** վիթխարի ջանքերով իրագործված Գրիգոր Նարեկացու Ողբերգության մատյանի համահավաք բնագրին, համոզվել է, որ դա էլ ճակատագրաբար գին վորների կատարած մի ահռելի գործ է՝ դարերի համար, ինչպէս եւ իրենց մյուս գործընկերների ուսումնասիրությունները: Բախչինյանն ընդգծեց, որ շուրջ մեկ տարի աշխատելով իր սիրելի բանաստեղծ **Պարույր**

Հայկական ծրագիր՝ Արխիվային ֆիլմերի միջազգային փառատոնում

Արխիվային ֆիլմերի մուսկովյան երկրորդ միջազգային փառատոնում նոյեմբերի 18-ից 27-ը ներկայացվելու է «Կինոմայրախաֆ. Երեւան» առանձին ծրագիրը: Ինչպէս գրում է ծրագրի համակարգող, ճանաչված կինոգետ եւ կինոփորձագետ **Սարգսիսը**՝ «առաջատար վարդերների» Հ. Մայրանի, Ֆ. Դովաբայանի, Է. Քեռասյանի, Կ. Գեւորգյանի եւ ուրիշների՝ անկրկնելի ինսոնացիաները դարձնակող աշխատանքների միջոցով մենք ուզում ենք հե-

տեւել, թէ ինչպէս է անցած հարյուրամյակում փոփոխվել Հայաստանի կինոպատկերը: Ծրագիրը նախատեսվում է ավարտել ժամանակակից հայ ռեժիսոր **Արման Չիլինգարյանի** «Լույսի կաթիլներ» ֆիլմով, որը 2021-2022 թթ. մասնակցել է սասից ավելի միջազգային կինոփառատոնների եւ դարձել դրանցից ոչ պակաս, քան կեսի դասի ներկի: Այն ներկայացնում է սրտառու սիրտ մի դասություն, որը ծավալվում է 90-ականների սկզբի սառած, հաճախակի հոսանազգրվող Երեւանում:

Բացի այդ, ծրագրի շրջանակներում ցուցադրվելու են եւս հինգ ֆիլմեր՝ «**Հայրիկ**» (1972, ռեժ.՝ Հ. Մայրան), «**Այստեղ, այս խաչմերուկում**» (1974, ռեժ.՝ Կ. Գեւորգյան), «**Տղամարդիկ**» (1972, ռեժ.՝ Է. Քեռասյան), «**Առաջին սիրտերը**» (1958, ռեժ.՝ Լ. Վաղարշյան, Յու. Երզնկյան) եւ «**Երեւանյան օրերի խոնրակ**» (1972, ռեժ.՝ Ֆ. Դովաբայան): Բոլոր ֆիլմերը ներկայացնելու է Վաչենի Մարգրիսը:

Արխիվային ֆիլմերի մուսկովյան միջազգային փառատոնը «Բելիտ սուրբի» փառատոնի իրավահաջորդն է: Այն 1997 թվականից կազմակերպում է Ռուսաստանի դասական կինոֆոնդը՝ կինոֆանդային եւ կինոսերիերներին Ռուսաստանի ամենամեծ եւ աշխարհում ամենակարեւորներից մեկը հանդիսացող հավաքածուի հետ ծանոթացնելու նպատակով: Ֆիլմերի մեծ մասը ցուցադրվելու է բնօրինակի լեզվով՝ ռուսերեն ենթագրերով: «Աշխարհի կինոմայրախաֆները» փառատոնի մասնական շարքերից է. անցյալ տարի ընթացած էր Վիեննան, հաջորդ տարի ծրագրվում է Սանկտ-Պետերբուրգը: ԱՇՈՏ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Արխիվային ֆիլմերի մուսկովյան երկրորդ միջազգային փառատոնում նոյեմբերի 18-ից 27-ը ներկայացվելու է «Կինոմայրախաֆ. Երեւան» առանձին ծրագիրը: Ինչպէս գրում է ծրագրի համակարգող, ճանաչված կինոգետ եւ կինոփորձագետ **Սարգսիսը**՝ «առաջատար վարդերների» Հ. Մայրանի, Ֆ. Դովաբայանի, Է. Քեռասյանի, Կ. Գեւորգյանի եւ ուրիշների՝ անկրկնելի ինսոնացիաները դարձնակող աշխատանքների միջոցով մենք ուզում ենք հե-

ՍԵՎԱԿ ՎԱՐԴՈՒՄՅԱՆ

ԱՄ-ում սղասում էին ընդդիմությանը, բայց՝ ֆնծիծաղով ...

Ավելի sauf, ավելի հասնաբար...

Պայմանագրեր, առաջադրանքներ և փոխադրանքներ... Փողոցի պայքարը չենք դադարեցրել...

Ընդդիմադիր «Պաշտպանություն» խմբակցության ֆարսուղար Տիգրան Աբրահամյանը էլ ասում է, որ իրենք երբեք չեն...

ունակում:

Հարցին, թե ի՞նչ է իսրայելյան ներկայացուցիչ իրենց գործընկերներին...

Իսրայելյան ընդդիմադիրների խորհրդարան վերադարձին սղասում էր: «Դիմադրություն» Երևանում վերջին համահավաք հետ հասկալու, որ «Զաղափառական պայմանագիր»...

վելու է ընդդիմադիրների խորհրդարան վերադառնալով: «Եղանակներն էլ gr-սել են, Ազգային ժողովում, բնականաբար, ավելի sauf է, դե նրանք էլ որոշել են վերադառնալ: Բացի այդ, մարդիկ էլ ցաս էին հարց բարձրացնում, թե ինչու են ընդդիմադիր լիգայի անդամներն աշխատանքի չգնալու համար աշխատանքի չեն առնում: Այդ պահանջից, գուցե նաեւ կամ հանրության պահանջից ճնշվելով՝ ընդդիմադիր լիգայի անդամները վերադարձել են խորհրդարան»,- նշում է նա:

Իսրայելյան լիգայի լիգայի անդամները ընդդիմադիրների ֆնտազիայում, նրանց հետ բանավիճել, ավելին՝ ընդդիմադիրներին համագործակցելու առաջարկ մի՞թե են հնչեցրել՝ ի Երևանում երկրի աղաքայի: «Բայց ժամանակին նրանք են լինել իրենց «դրոսերը», հիմա էլ որոշել են վերադառնալ: Խնդրեմք, թող զան, սեսենք՝ ամեն մեկս մեր մասով երկրի համար ինչ կարող ենք անել: Փողոցում փորձեցին ինչ-որ պայքար սկսել, ինչը չստացվեց, հիմա էլ խորհրդարանում են փորձում ինքիզենք առնել, բայց դա անել խորհրդը չեն սա: Ավելի լավ է՝ աշխատանքային դաժան վերադառնալ»,- «Ազգ»-ի հետ զրույցում ասում է ԶՊ-ական լիգայի անդամ Լուսինե Գևորգյանը: «Մի քանի անգամ sauf եղանակին չէին ընդդիմադիրների շուրջը հավաքվում, էլ ուր մնաց՝ այժմ հավաքվել են:

Սարուխանյանը «Դիմադրություն» Երևանում կողմից հաջողություն գրանցելու ու իսրայելական լիգայի անդամները բացառում է: Ըստ նրա՝ իսրայելական լիգայի անդամները Կալեդնայում անգամ ցանկանա: Իսկ ժողովուրդը, վստահ է ԶՊ-ականը, նման բան այժմ չի ցանկանում, իսրայելական էլ այժմ աշխատանք են իր որդեգրած օրակարգով:

Այսօր պատճառը «Հայելի» ակումբն է, իսկ ի՞նչ երաշխիք կա, որ վաղը էլ ՀՌՀ-ն չի ասի՝ «Լրաբերի» քաղաքական թեմը մի քիչ թուլացրեք

Յոթ մեկի ֆաղափական հայացքներն ինձ համար անընդունելի են, դեռ չի նշանակում, որ նրա ասածը վիրավորանք կամ անտեղյակություն խոսք է պարունակում կամ ժխտում է ինչ-որ մեկի գոյությունը: Զանի որ այդ գիծը չկա, էթիկայի դիտարկ մարմինը, կամայ թե ակամայ, սխալված դառնալու է գրախոսության գործի: ՀՌՀ-ի կողմից այդ մարմինն ներկայացված նմանակ, որում լինի անտեղյակություն խոսքի, վիրավորանքի օրինակ՝ ուղղված ընդդիմությանը, չկա: Այսինքն՝ նրանք ուզում են ղեկավարել, որ իսրայելականների կողմից որեւէ անտեղյակություն խոսքի, վիրավորանքի չի հնչել: Իսկ «ասֆալտի կիտեմ», «վնասակար լիգայի անդամներ», «թափուկները կլսեն», «դաժան կծեփեն», մուսուլմանները մեզ ճանաչում են քան ինչ որ մենք ճանաչում ենք անտեղյակություն խոսքի, բռնության կոչ, վիրավորանք չկա: Եթե դասադասարարի ոչինչ չկա այս արտահայտություններում, ուրեմն ՀՌՀ-ն ղեկավար է նշանակում այլևս չիջեցնի, այլապես մենք ժողովրդավարությունից գնում ենք դեռ ինչպիսի բռնադատություն: Եթե ֆաղափական դաժան խաղի կանոններն անհավասար են, ուրեմն պայքար արդար չի կարող լինել: Եթե խաղի այս կանոնը մեկին չի կարելի, ուրեմն մյուսին համար էլ լիգայի անտեղյակություն խոսքի: Առանց այն էլ իսրայելական ռեսուրսներն, այսպես, թե այն-

դեռ, աս ավելի աս են, ֆան մյուսներին: Ժողովրդավար երկրներում խոսքի ազատությունը, բազմակարծությունը ստեղծվել են, որովհետև իսրայելականների ունեցած մեծ ռեսուրսներին հակակից լինել, որ ազատ ֆնտազիայում, բանավեճեր, ցույցեր լինեն, եւ, ի վերջո, ընտրություններ կազմակերպվեն, եւ հանրությունն այդպիսի արտահայտի իր կարծիք իսրայելականների մասին: Եթե վերջին նշանակումները չկան, իսրայելականը ստացածը վերածվում է բռնադատի:

-Ձեր ֆայլերը. ի՞նչ եք անելու: -Նախ՝ ինչքան ազատ ստի լինի, էլ ինչ անակցելու ենք: Բնականաբար, մասնակցում ենք նաեւ հանրապետական մրցույթին:

Մայրաքաղաքային մրցույթում մերժվելու որոշումը ստացել ենք, որը նորից արտոնի է, հետևաբար, դատական կարգով նորից Երևանում ենք մեր իրավունքները պաշտպանել, որովհետև այսպիսի խախտում է ոլորտի եւ լիգայի իրավունքը մուսուլմաններ: Մենք ներդրում ենք աշխատանքում հաջողության ենք հասել, ինչը ցաս կարելու նախադեպ է: Եթե աղաքայում ինչ-ինչ դաժանումներով ներդրում ենք աշխատանքում հաջողության հասնել չստացվի, դատարարի դիմելու ենք Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարան: Զրույցից ԵԱԲ 30.08.22

Արբեղական գազը կհասնի՞ Ստեփանակերտ. Բաբուն ժամկետներ է նշել

Արբեղանը հայտարարում է, որ մինչև 2025-ը մտադիր է վերակառուցել եւ ավարտին հասցնել դեռ Ստեփանակերտ գնացող գազամուղը: Այս մասին Ստեփանակերտում են արբեղական լիգայի անդամները՝ հղում անելով «Ազգային» գործակալությանը: «Ազգային»-ի սնտեսն Թեյմուր Ջաֆարյանը օրեր հայտարարել է, որ մտադիր են արբեղական գազը հասցնել ու վերականգնել Լեռնային Ղարաբաղի ամբողջ տարածքում: Թե ինչ հեռահար նպատակ է հետադարձում արբեղականների այս հայտարարությունը, դժվար չէ գուշակել: Պաշտպանական Բաբուն, որ մտադիր է թե Շուշին, թե Ալյան, գազաֆիկացնել, մտածում է նաեւ Ստեփանակերտին գազ մատակարարելու մասին: Իր վերահսկողության սակամացած Շուշի, օրինակ, գազ կարող է հասցնել Ստեփանակերտի տարածքով միայն, հետևաբար առաջիկայում նաեւ Արցախի մայրաքաղաքը կարող է օգտվել «Ազգային» մատուցած ծառայություններից: Բայց միայն Բաբունի ցանկությունները բավարարել չեն, ֆանի որ այս պահին հայկական երկրորդ հանրապետությունը գազ ստանում է Հայաստանից: Իսկ Հայաստանին, գիտեմք, գազ Ռուսաստան է մատակարարում: Հետևաբար Արբեղանի աշխատանքը, կաղված Արցախին գազ

մատակարարելու հետ, ուղղակիորեն լիգայի անդամական Սոսկվայի հետ է կաղված:

«Ազգ»-ի հետ զրույցում մի ֆանի սնտեսակցներ վստահեցրեցին, որ հարցը արտաքին կամ օրակարգական հարաբերություններում դիտարկել չի կարելի, ֆանի որ ռուսական «Գազպրոմի» համար փոքրիկ Արցախը, օրակարգական հարաբերությունների սեսակցումից, իրականում էական դեռ չի խաղում: Սա ֆաղափական հարց է, թե Ռուսաստանը կհանդուժի՞ արդյոք, որ իր խաղաղապետի կողմից վերահսկվող տարածքին Բաբուն գազ մատակարարի:

Հայաստանից դեռ Արցախ գնացող գազամուղի որոշ հատվածներ Արբեղանի վերահսկողության սակցանվող տարածքներով են անցնում: Այս տարի մի ֆանի անգամ ենք ակամայեստ եղել՝ ինչպես են արբեղականները լիգայեցրել կամ փակել գաղախողականներն ու Արցախն ընդհուր մեկ ամիս առանց կաղույս վառելիքի է մնացել: Իհարկե, դարձ է, որ սցենարն ամեն պահի կարող է կրկնվել, հետևաբար կարելու է, որ այս հարցում թե Արցախի, թե Հայաստանի իսրայելականներն ու թե ռուս խաղաղապետի գործերի համանաժանությունը ճիշտ ու հաղթանակաբեր որոշումներ կարողան ընդունել: ՍԵՎԱԿ ՎԱՐԴՈՒՄՅԱՆ

Որքան էլ Երդողանի իշխանությունները ջուր տղտրեն, Սամբուլի դայթյունը դայմանավորվում է 2023-ին նախատեսվող ընտրություններով

⇒ 1 Սուլեյման Սոյլուն մինչ այդ հայտարարել էր, որ Թուրքիայում 120 ահաբեկիչ կա, հավանաբար PKK-ականներին չհաշված, իրենք նույնիսկ գիտեն նրանց կոչիկի համարները: Ըստ նախարարի, ոստիկանությունը կալանավորել է ավելի քան 21 կասկածյալի, այդ թվում՝ դեմոկրատիկ վայրը լքած կնոջը: Հաջորդ օրը նախարար Սոյլուն նոր տարագրանումներ արեց, թե, կալանավորված կինը սիրահողմասակ է, Թուրքիա ներթափանցել է Աֆրիկացի, կալանավորվածների թիվը 50-ի է բարձրացել եւ ավելացրեց. «Մենք ստացանք մեզ հասցեագրված ազդանշաններ: Կրկին ընդգծում ենք, չենք ընդունում ԱՄՆ -ի դեմոկրատիան ցավակցությունը, մերժում ենք: Ինչ խոսք, չէինք կարող չպիճարկել Թուրքիայի անդորրը խանգարող, ահաբեկիչներին ֆինանսավորող այս դասարանից հեռու դառնակցային հարաբերությունների նպատակահարմարությունը: Եթե ահաբեկիչ կինը չձերբակալվեր, Հունաստան էր փախչելու»:

Թուրքիան այս երկու փառափներն էլ հավասարադեմ վերահսկում է: Գալով սեսանյութին, առհասարակ փողոցում սեղադրված անվտանգության սեսախցիկները որդես կանոն վերելից են նկատահանում, իսկ լրագրողներին սրանադրված սեսանյութում Ահլամ Ալբաչիրը դիմացից է նկատահանված: Ավելին, փոխանակ որդես ահաբեկիչ հոգ սանի աննկատ մնալու մասին եւ աշխատի սառնասիս լինել, դայթյունի ձայնը լսելուն դես սկսում է գլուխը կորցրած վազել, իր վրա գրավելով դեմոկրատիկ մյուս հեռացողների ուշադրությունը: Այս հանգամանքը առիթ է սվել թուրք մեկնաբաններին ասելու, որ նա ահաբեկիչի դասարանություն չի անցել: Բացի դրանից նա, կարծես հաստատելու համար թուրք մեկնաբաններին, դեռ վառ գույներով էլ զուգվել-զարդարվել է: Նրանցից **Բարուց Օեհլիվանը**, որ ընդդիմադիր Ժողովրդա-հանրապետական կուսակցության խոսափող «Զուսիուրիյեթ» թերթում է գրում, ուշադրություն է հրավիրում այն հանգամանքի վրա, որ ահաբեկչության համար ձերբակալվածների ճնշող մեծամասնությունը օտարերկրյա փառափներն են, ինչը համարում է սարսիմակ: Ընդդիմադիր փառափական գործիչները այս ահաբեկչությունը գնահատելիս գրեթե չեն սարբերվում թուրք մեկնաբաններից, մասնավորապես

«Լավ» կուսակցության նախագահ Տեալ Աֆեմեդը, որն ասում է. «Ահաբեկիչների նույնիսկ կոչիկի համարն իմացող իշխանությունը չի կարող աչք փակել, որ ահաբեկիչը 4 ամիս փախսականի փողի սակ զաղսնի աղբի մեջ երկրում: Իշխանության դասարանությունն ահաբեկիչներին վնասագերծելն է»: Այնուհետեւ նա խոսքն ուղղելով Երդողանին ասում է. «Դուք կրկես չեք դեկավարում, այլ դեսություն: Պեսության դասարանությունը ահաբեկչության վայրում սեղադրված նստարանի խնդիրներով բնակչությանը մոլորեցնելը չէ, ոչ էլ դրան աղավիհները, այլ Ժողովրդի անվտանգությունն աղախվելը»:

Չափազանց ուշադրավ էր Ժողովուրդների դեմոկրատական կուսակցության դասարանավոր **Փերվին Բուլդանի** գնահատականը, թե իրենք ծանոթ են թուրք հասարակությունը վախեցնելու միջոցով փառափական միջավայրը դիզայն անելու իշխանությունների ջանքերին: «Հյուրիյեթը» մեզով այդ մասին նույնքերի 16-ին՝ թիկ. Բուլդանին մեղադրել է PKK-ի սերից կառչելու մեջ, թե նա, վերհիցելով 2015-ի հունիսի 7-ից մինչեւ նույնքերի 1-ը սեղի ունեցած դեմոկրեթը, այս ահաբեկչության կազմակերպումը ուր ուր է կառավարությանն է վերագրում: Այն՝ ինչ Բուլդանն ակնարկում էր, Ժողովուրդների

դեմոկրատական կուսակցության նախկին համանախագահ **Դեմիրքազը** բացահայտ ասաց. «Այս ահաբեկչությունը չի կարելի գնահատել առանց հաշի առնելու իշխանությունների առաջիկա ընտրությունների հեռ կաղված հաշվարկները»: Հիցեցնեմք, որ հաջորդ տարվա հունիս կամ հուլիսին Թուրքիայում նախատեսվում են նախագահի եւ խորհրդարանի համատեղ ընտրություններ:

Գալով 2015-ի հունիսի 7-ից մինչեւ նույնքերի 1 սեղի ունեցած դեմոկրեթին, ի դեմ՝ դրանց մասին բացի Թուրքիայի ազգային մեծ Ժողովի՝ Մեջլիսի ընդդիմադիր դասարանավոր Փերվին Բուլդանից, նույնքերի 14-ին հիցեցրել է նաեւ BBC-ն: Խնդիրը սվալ դեմոկրատի հունիսի 7-ի նախագահական ընտրություններն էին, որոնք Մեջլիսի համընդհանուր ընտրությունների հեռ համատեղ էին անցկացվել: Ընտրությունների աղուսներով Երդողանին հաջողվել էր վերընթել նախագահի դասարանում, իսկ նա «Աղարություն եւ բարգավաճում» կուսակցությունը 2002 թվից ի վեր առաջին անգամ գրկվել երկրում միանձնյա իշխանությունից: Սեղծված իրավիճակում Երդողանին մնում էր կազմել կոալիցիոն կառավարություն, կամ էլ կառավարություն կազմելու համաձայնությունը սալ Ժողովրդա-հանրապետական կուսակցությանը:

Կոալիցիոն կառավարություն կազմելու Երդողանի փորձերը, ինչ խոսք, «ձախողվեցին», դա նրան հունիսի 7-ի խորհրդարանական ընտրությունները չեղյալ հայտարարելու եւ նույնքերի 1-ին նոր, վաղաժամ ընտրություններ նաանակելու հնարավորություն սվեց, դայմանով, որ աղախով իր կուսակցության միանձնյա իշխանությունը: Որդես աղախով միջոց օգտագործվեցին խոտոր մաստաքի ահաբեկչությունները: Ընտրություններից

երկու օր առաջ Դիարբեհրում Ժողովուրդների դեմոկրատական կուսակցության հանրապետական սեղի ունեցած ահաբեկչության հեռեւանով գոհվեց 5 մարդ, 400-ը վիրավորվեց, եւ դասարանասվությունն սսանձեց Իրաֆ-Շամ իսլամական դեսություն կազմակերպությունը: Դրան հուլիսի 20-ին հեռեւեց Շանլիուրֆայի փրդաբնակ Սուրուջ գավառի ահաբեկչությունը, որին գոհ գնացին Սոցիալիստական երիտասարդների միության 34 անդամներ, 150-ը վիրավորվեցին: Եվ վերջապես հոկտեմբերի 10-ին Անկարայի երկաթուղային կայարանին հարող Իրադարակում «Աշխատանք, խաղաղություն, Ժողովրդավարություն» կարգախոսով կազմակերպված հանրապետական մասնակիցների դեմ կազմակերպվեց Թուրքիայի դասարանության ամենաարյունահեղ ահաբեկչությունը, որի հեռեւանով սղանվեց 109 մարդ, ավելի քան 500-ը վիրավորվեց: Ահաբեկչությունները Ժարունակվեցին նաեւ 2016-ին եւ ստացան սերիական բնույթ:

Վերջին երկու ահաբեկչության դասարանասվությունը նույնդես Իրաֆ-Շամ իսլամական դեսություն կազմակերպությունն էր սսանձել: Եթե դասարանասվություն չեն սսանձում, աղա ահաբեկչությունը կորցնում է իմաստը, որովհետեւ դա որոշակի առաջարկով է կազմակերպվում հասարակության, կառավարության կամ միջազգային հանրության ուշադրությունը գրավելու համար, այդ իսկ դասառնով կազմակերպիչները չեն հրաժարվում ահաբեկչության դասարանասվությունից: Ինչ վերաբերում է Սամբուլի վերջին ահաբեկչությանը, որքան էլ նախարար Սոյլուն դա բարդի PKK-ի վրա, փրդական այս կազմակերպությունն ահաբեկչությունից անմիջապես հեռ հայտարարել, որ իրենք կաղ չունեն դա հեռ:

Ճավակցական

ՏԱԿՈՒ ԳՈՒՅՈՒՄԾՅԱՆ
Մեր դասարանակից «Պայլար» ժարթաթերթից խոր ցավով սեղեկանում ենք, որ հոկտեմբերի 26-ին, սեւական հիվանդությունից հեռ, Երեւանում մահացել է հայքնի ասմունփող, ճարտարադես ու բանաստեղծ **Հակոբ Գոյունձյանը**, 79 տարեկան հասակում: Միջնակարգ կրթությունը Բեյրութի «Հովակիմյան-Մանուկյան» դղորցում, իսկ մասնագիտականը՝ Երեւանի Պոլիտեխնիկ ինստիտուտի ճարտարադեսական բաժնում ստացած Հ. Գոյունձյանը առավելաբար ծանոթ է որդես տղանդավոր ասմունփող, որ ելույթներ է ունեցել սփյուռքի գլխավոր գրեթե բոլոր գաղթօջախներում:

Խորագած ցավակցություններ երեք եղբորդիներին՝ Միսափին, Պարույրին եւ Չոհրաբին, ինչդես նաեւ բղոր ընկերներին:

Հ. Գոյունձյանի կյանքին ու գործունեությանը հանգամանակից կանդրադառնամք հեռագայում:

Մինչ այդ ասեմք, որ հանգուցյալը անդամ էր ՌԱԿ-ին եւ ԹՄՄիությանը, որոնց վարչական տարբերակներում ու տարբեր ժամանակահատվածներում սսանձել է դասարանասու դասարաններ:

ՉՈՏՐԱԳ ՏԵՌԵՄԵԾՅԱՆ
Բեյրութում, 67 տարեկան հասակում իր մահկանացուն է կնքել լիբանանահայ մամուլի, հասկաղես «Չարթօմք» օրաթերթի անխոնջ աշխատակիցներից Չոհրաղ Տեմեմեձյանը: Լրագրողական ասղարեզ մուսգ գործելով որդես սղորսային մեկնաբան, աղա՝ արաբերենի իր փայլուն իմացությանը անհրաժեշտ ներկայություն դառնալով արաբական մամուլից իր թարգմանություններով ու փաղվածներով, նա հաստատում դեր է կատարել հասկաղես «Չարթօմք» օրաթերթում: Խորաղես հայրենասեր եւ ազգայնասեր մարդ՝ Չոհրաղ Տեմեմեձյանը վերջին տարիներին ընսանիփով սեղափոխվել էր մայր հայրենիք՝ իր երկու

դուսրերին՝ Լյուսիին ու Սարինին հայկական միջավայրում ասղարեզ սեղծելու նպատակաղումով:

«Ազգ» իմբագրությունը վեցակցում է այրուն՝ Բեյրութի Թեմեյան կեմսոնի երկարամյա փարուղար թիկին Բերթային, դուսրերին եւ մյուս հարագասներին:

ԼԵՎՈՆ ՊԼԵՐՅԱՆ
Նույնքերի 11-ին, 70 տարեկան հասակում հանկարծամահ է եղել Ռամկավար Ազատական կուսակցության, Թեմեյան մեակութային միության եւ ՀԲԸ-Միության Հալեղի Երջանակի կարկառուն անդամներից **Լեւոն Պլեբյանը** Երեւանում, ուր հանդերձ ընսանյոք հաստատվել էր սուրիական դասերազմի սկսվելուց հեռ, եւ իր որդիների հեռ կսորեղենի տղագրության եւ սղորսային հագուսների ձեռնարկություն էր սեղծել, միաժամանակ Ժարունակելով, ինչդես Հալեղում, կուսակցական եւ միութեմական աշխատանքները:

«Ազգ» իմբագրությունը վեցակցում է թիկնոջը՝ թիկին Սիլվային, գավակներին՝ Սոսիին, Արամին, Հակոբին եւ մյուս հարագասներին:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

դրոճետ

Դիմագրվեցին ու մանուկները վերա- ցան, իսկ անողնաշարավորները՝ ոչ: Փաստը մեր ժողովուրդը ավելի կենսու- մակ է:

Բոլոր հայերը ճանաչում են հայրե- նաբաղձությանը, եւ դա մայրական կաթի հեռ փոխանցվում է սերնդեսե- ռուն: Ուսի դաստիարակում է, որ օսա- ռության մեջ հայրնախն Զայասանի յուրաքանչյուր սարած է բնական, յուրաքանչյուր հայի սրտում սոփացած վեր է: Դրանցից մեկը Կարս քաղաքն է, որի անկման մասին (սեղի ունեցավ 1920 թ. հոկտեմբերի 30-ին) վերջերս բաց է խոսվում: Իհար հերթը չսալով մեր ամենագետները դրա համար հիմնակա- նում մեղադրում են Ռուսաստանին: Սակայն իրականում Կարսի հանձնու- մը չդրեց է կադեյ ռուսական կողմն- ռոշման կամ ազդեցության հետ:

Մեր օրերում Կարսի անկման ժամա- նակաշրջանի իրադարձությունները գրեթե նույնությամբ կրկնվում են: Դա է դրանք, որ առանց մանրամասների մեջ խորամուխ լինելու, կիրճեմ հա- կիրճ դարձաբանել այդ թնջուկի ողնա- ցարը կազմող հիմնարկային: Հայրնա յարի առաջ Մեծ սերունդները (Մեծ Բրիտանիա, Ֆրանսիա, Չեխոսլովակիա, նաեւ ԱՄՆ) բացահայտ կամ գաղտնի ձեւերով աշխատել են ցարական Ռու- սաստանի եւ Օսմանյան կայսրության փլուզման հետեւանվող առաջացած նոր կազմավորվող երկրներում, այդ թվում նաեւ Ռուսաստանում եւ Թուր- քիայում (որտեղ չի հաջողվել) դառնա- դիր ներդրել այդ շրջանում Արեւմտյան բարձրագույն արժեք համարվող ինտե- րնացիոնալիզմի գաղափարը: Պակտերը մեր օրերում էլ գրեթե նույնությամբ կրկնվում է: Եվրոմիության առաջարկ երկրների եւ ԱՄՆ-ի կողմից ԽՍՀՄ-ը փլուզվելուց հետո, ինչպես Սոցիալիս- տական ճամբարի երկրներից, այնպես էլ ԽՍՀՄ-ից առանձնացած նոր ազգա- յին ղեկավար կազմավորումներում այժմ էլ ստիպողաբար ներդրվում է Արեւմտյան կամ Եվրոպական «ժողովր- դավարություն» կոչված արժեքահա- կարգը: Այդ նմանակով թելադրող կայսրությունների ցանկությամբ արդեն ստեղծվել են Կոսովո, Սերբիա, Չեխոս- լովակիա, Գերմանիա Մակեդոնիա եւ այլ խամաճիկ ղեկավարումներ: Իսկ Ար- ցախը, Աբխազիան, Հարավային Օսե- թիան, Մերձդնեստրյան, Դոնեցկի, Լու- քսոսկի հանրապետությունները որդես «նորանկախ» ղեկավարումներ, ինչպես նաեւ Դրիմի Ռուսաստանին միանալը՝ անընդունելի են միաբերեա աշխարհա- կարգի ձգտող ԱՄՆ-ի եւ Եվրոմիության առաջարկ երկրների կողմից: Այսինքն՝ ինչպես հարյուր տարի առաջ, այնպես էլ մեր օրերում, իրենց Երկրագնդի «սե- րեր» համարող Մեծ Բրիտանիան, Ֆրանսիան եւ Չեխոսլովակիան ԱՄՆ-ի գլ- յավորությամբ իրագործում են ա- խարհի նոր վերաբաժանում: Սա է իրա- կանությունը, որը Կարսի ժամանա- կաշրջանի կրկնությունն է: Այնպես որ Կարսի անկումը ոչ թե Ռուսաստանի, այլ արեւմտյան արժեքներ կրող եւ հրաճող երկրների «բարի կամքի» ֆա- ղափակության հետեւան է եղել: Իսկ մենք մի քանի այլ թույլ ժողովուրդների հետ միասին ընդամենը մեծ ազդերին դառնալու համար սնունդող դա- րարանյութ ենք եղել եւ՝ նմ: Մի բան, որ լիուպի աղացուցեց վերջին 30 տարի- ների մեր ղեկավարը եւ որն ամփոփ կարելի է հետեւյալ կերպ ձեւակերպել՝ մենք դառնալ ենք, չենք կարողանում կամ չենք ուզում անկախ ղեկավարում ունենալ: Այլ՝ ընհակառակը, ուրիշ ազ-

Հայերու կարո՞ղ ենք կրել մեզ սրված ասվածատուր առաքելութիւնները

գերի սախ ու սննդաբար թեւասակ կամ հասարակի ենք ման գալիս, որ խցկլեմք: Եվ արդեն մի քանի դար փորձում ենք ու- ռոճել՝ արեւմտեւի հասարակին ու թեւա- սակն են ավելի լավը, թե Ռուսական կայսրության:

Գուցե դա այնքան էլ մեղադրելի չէ, քան ինչպես ենք մեր սրա-նրա թեւասա- կուն ենք գոյատեւել, որը կենսակերպ ու բնավորությունն է դարձել: Ի դեպ, դրան- ցից ամենաաղաղակը թերեւս ԽՍՀՄ-ն էր, երբ լավ-վաս, սակայն թե՛ ֆանակա- կան, թե՛ որակական թռիչքաձեւ գա- ղանում էին: Իսկ երբ անկախացանք եւ երեսուն տարի սեփական թեւասա- կուն ամբողջեցին, ինչ հնարավոր էր թա- լանցեցինք ու սարանք, որ կրկին Ամերի- կայի, եվրոպական կամ ռուսական թե- տասական ամբողջ մոռանալով, որ ա- րեւմտյան թեւասակուն օրենքով ամբողջ կողահանջեն, իսկ մենք օրենք հարգել չգիտեմք:

Այդ ընթացքում էլ, անկախ նրանից, թե ինչպես ենք մեզ դրսեւորում, անընդ- հաս մեր գլխին բանփում են: Դա դարձ էրեւում է նաեւ Սոցիում ընդունված համատեղ հայտարարության սեփակց. որից ակնհայտ է, որ մեր գլխին կրկին դի- վանագիտրեն եւ ֆաղափականադես բանփել են: Իսկ մեր միակ հերթական «նվաճումն» այն է, որ հայտարարուճու- մից դուրս են թողել «Լեւոնային Դարա- բաղ» անվանումը: ՌԴ խաղաղարար առաքելութիւնը սեղակայման վայրն էլ նեւլ են անորոճ՝ անհասցե բացազա- ման գոտում: Եթե նույնիսկ խաղաղա- րար առաքելութիւնը սեղակայման վայրի Լեւոնային Դարաբաղ անվանումը չի ներառվել սեփակում, էլ ի՞նչ եմ ուզում այդ անընդհատ ստորագնող բանակ- ցություններից: Ոչ մի բառ ՀՀ սուվերե- նարաճմների դեփակութիւնի կամ գե- ղիների վերադարձի մասին էլ չկա: Ինք- նորոճման իրավունքի մասին չենք ա- սում: Ոչ մի խոսք կոմունիկացիաների մկասմամբ սուվերեն վերահսկողու- թյան մասին եւ այլն: Արդեն կարելի է ենթադրել, թե այս խեղճ ու կրակ, ճանջված ժողովրդի վաղվա օրվա հա- մար փաստըն ոչ մի ֆաղափական, դի- վանագիտական, անվասնգային հե- նարան չթողած ինքնող ֆաղափական թիւնը ինչպիսի «խաղաղութիւն» դա- մանագիր» է դարձնուվում կմքել: Ակն- հայտ է, որ մա միճեւե վերջին հնարավոր- րութիւնը ամեն բան մխել է եւ դա- րաս է նույնիսկ չիմայել բազմաչա- չար ժողովրդի արյան վերջին կաթիլը: Պարզ է նաեւ, որ սա ակնհայտըն եւս կես ֆայլ է դեմի հաջորդ կաթիսույա- ցիա:

Ամենադարձ դիտարկումներն անգամ կրկին հաստատում են, որ նոր աշխար- հակարգ ձեւակերպում միսված գլոբալ հակամարտութիւն ու կրահմական թա- տերաբեմուն է որոճելու նաեւ հայ-ար- թեւանական կարգավորման սրանա-

բանությունն ու Արցախի ճակատագի- րը: Իսկ դրա համար կարծում ենք, որ Ռուսաստանը ցանկանում է՝ ա/ Հարա- բերությունների կարգավորումը մեկ- նարկել սահմանագծման եւ սահմա- նազատման գործընթացից, հաղորակ- ցութիւն կադողիների ամբողջափա- կունից, որտեղ կունենա վերահսկողու- թյան սեփական մեխանիզմները: բ/ Ար- ցախի հիմնախնդիրը ոչ այնքան ա- ռանձնագնել հայ-արթեւանական կարգավորման գործընթացից, որքան դարձել ոչ փաթեթային կարգավոր- ման առարկա: գ/ Բացառել կամ գոնե նվազեցնել հակամարտութիւն գոտում ուճի գործարդման հավանականութիւ- նը՝ հասկադես ներկա աշխարհաֆա- ղափական լարվածութիւն համադա- տեւում: դ/ Հնարավորինս նվազեցնել սարածաշրջանում Թուրքիայի դիրքի հետագա ամրադնման հավանակա- նութիւնը:

Կարծում ենք, որ Արթեւանը էլ հետե- յալ ցանկություններն ունի՝ ա/ Հնարա- վորինս արագ, քանի դեռ Ռուսաստանը զբաղված է Ուկրահայան, փաթեթա- յին սարբերակով իրագործել այսպես կոչված խաղաղութիւն օրակարգը: բ/ Կադողիների ամբողջափակում իրա- կանագնել այնպես, որդեսգի հնարա- վորութիւն ունենա Խախիջեանը «փր- կել» առաջին հերթին Իրանից, աղա նաեւ՝ Թուրքիայից: գ/ Արցախի խնդիրը՝ որդես ներաղափական կյանքի վրա ազդեցութիւն գործիք, վերջնականա- ղես հանել թե՛ հայ-արթեւանական, թե՛ ռուս-արթեւանական օրակարգից:

Միանգամայն ենթադրելի է, որ Հա- յաստանի ցանկություններն էլ հանգում են հետեւյալին՝ Վալդայում Պոլիսիւնը բացեց խաղաղարտեւր, հիճեցրեց Ար- ցախյան հարցի կարգավորման նաեւ Վաչիճգոսնյան սարբերակի գոյութիւն մասին ու նաեւ ակնարկեց, որ դա հայ ժողովրդի եւ նրա ինքնագոյութիւնների ուրոճելիմ է: Այնուհետեւ ընդգծեց, որ չնայած մինչ այդ Հայաստանում ռու- սական ամեն ինչից դճգոհութիւններ կան, սակայն հայ ժողովուրդը հան- կարծ հրադարակային հավանութիւն սվեց կարգավորման ռուսական սկզ- բուններին: Թերեւս խնդիրն այն է, որ մեր վարչախումբը ֆաջ գիտի, որ այդ սկզբուններին հակադրվելու է առա- ջին հերթին Արթեւանը (ինչը եւ ե- ղավ), իսկ Ռուսաստանը գոնե այս դա- հին Արթեւանի հանդեմ կոճ ղիրֆո- ռոճում հանդես բերելու անհրաճեճու- թիւն չունի: Պոլիսիւնի հայտարարութիւ- նը, թե Դարաբաղի հետ կադված ոչ բո- լոր հարցերում ենք կարողագել համա- ճայնութիւն ձեւք բերել, հենց սրա մա- սին է, բայց նաեւ արձանագրումն այն բանի, որ Արցախի հարցում դեռ լրա- ցուցիչ համաճայնութիւն անհրաճե- ճութիւն կա: Դա է հաստատում նաեւ օ- ռերս Հայաստանում ՌԴ դեսպան Սեր-

գեյ Կոդիրկիճի հայտարարութիւնը, որ «Լեւոնային Դարաբաղի կարգավիճա- կի հարցն այն խնդիրն է, որը դեճ է թողնել հաջորդ սերունդներին, երբ ստեղծվեն այս հարցի լուծմանն ուղղ- ված բոլորի համար ընդունելի արդար լուծման դադմանները»:

Ամեն դեմքում մեր ինքնագոյութիւննե- րի համար ամենակարտեւրը հերթական արդարագունը ձեւք բերելն է՝ թե իբր կարգավորման հարցում Ռուսաստանն անգործունակ է եւ չի բարունակում Ա- լիեւի հետ միասին կյանքի կոչել Բրյու- սելա-վաչիճգոսնյան փաստաթուղթը: Ամեն դեմքում սեղեմեթից ի վեր այս առունով Արեւմտեւի հետ բազմաճեւտ աշխատանք է սարվել, որը հենց այն- դես «փոճագնել» չէին կարող: Հենց դա է դասձաղը, որ վարչադեսը միան- գամից ուճագրակ այցելեց Թերհան, քանի որ վերջինս Ռուսաստանի հետ միասին ունեն սարածաշրջանում ընդ- հանուր մարտարկութիւն եւ փոխհա- մաճայնեցված փախեր:

Այժմ չհասկանալ, թե ի՞նչ ու ի՞նչ ու կասարվեց մեզ հետ, ու ի՞նչ անել, որ դուրս գանք այս իրավիճակից, նսանա- կուն է չհասկանալ ոչ մի բան: Ցավն այն է, որ մենք բուճման առաջին գրա- վական ճիճս արտորոճելու ընդունա- կութիւն չունենք, որը բուճման հավա- նականութիւնը խիստ նվազեցնում է: Այլ նախկին ժամանակների նման շա- րունակում ենք մեղադրել բոլորին, բոլոր- րով դադմանավորել դասձաղը եւ ու- ղիճների աչի մեջ անընդհատ փուճ ման գալ, իսկ սեփական աչի գերանը չսեւնել: Մի բան, որն բարդագրել է մեր 30 տարակ խնդիրները, որոնք մենք ոչ միայն չկարողագանք լուճել, այլեւ ցույց սվեցինք, որ բացի ընսանիքից ու- ղիճ բան չենք կարողանում դախել: Որ դեսութիւն, հասարակութիւն եւ նման իրողութիւնները մեզ համար գոյութիւն չունեցող հասկացութիւններ են եւ դրանք հնչում են լոկ կենագի մակա- դակում, բայց խոքային՝ որդես արճեք, կարտեւրագոյն գործուն, իրականում մեր մեջ չկան: Իսկ դրա դասձաղն իմ կա- ճիքով՝ նախ եւ առաջ այն է, որ մենք փլուզեցինք մեր կրթական համակար- գը, դարգունակ դարձրինք այն եւ դա ունեցավ իր սխուր հետեւանները: Իսկ ամենագավային այն է, որ այդ ամենը ոչ թե սուսկ անձի, այլ մեր ազգային բնութագրի խնդիր է: Որովհետեւ երե- սուն տարի բարունակ մարդկանց գի- տակցաբար ու կանխամատակճ չսո- վորեցրին եւ չթողեցին արդել, այլ միայն՝ ընդամենը՝ գոյատեւել: Իսկ ըն- դամենը գոյատեւող մարդը դեգրադա- վեց այն ասիճան, որ իր ճայնը 5 հա- գար դրամով սկսեց վաճառել եւ բոլոր- րովին չամաչել դրա համար:

Կրթութիւնը նսանողն այսօր մեգա- նում այնքան է իջել, որ այդ կործանա- րար համակարգը փոխելու եւ խնդիր- ները լուճելու փոխարեն ինչ-որ փրկիչ- անճերի հետ ենք հույսեր կադում, որ ճա մեզ փրկի: Պատահական չէ, որ ո- ռոճ օսարագգի մատողներ (չենք ցան- կանում հղում անել) մեզ համեմատել են գոմարդի հետ, որը դեճ է վերցնեւ ու սարբեր հողեր դարարսացնեւ հայե- րով եւ չթողնեւ, որ նրանք մի սեղում հավաքվեն ու փեսն: Իհարկեւ, սրա մեջ ճեմարտութիւն կա՝ հայերը սաղան- դավոր են եւ երբ նրանց դնում են դասրասի ենթակառուցվածքի վրա, անդայնան կայանում են, կասարելա- գործվում:

Օրակարգում գիտնականների կատարած աշխատանքներն են

2022թ. նոյեմբերի 10-ին ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայում տեղի ունեցավ ցուցահանդես՝ նվիրված Հանուն խաղաղության եւ զարգացման գիտության համա-խարհային օրվան եւ ՀՀ ԳԱԱ հիմնադրման օրվան: ՀՀ ԳԱԱ գիտահետազոտական կազմակերպությունների երիտասարդ գիտնականները դորոցականներին եւ ուսանողներին ներկայացրին իրենց գիտական աշխատանքները, կատարեցին գիտափորձեր:

դասարանները, սարքեր յուրեր եւ նյութեր:

ՀՀ ԳԱԱ Մոլեկուլային կենսաբանության ինստիտուտի գիտնականները ներկայացրին ինստիտուտում ստեղծված Քոլիդ-19-ի թեստերը: Ցուցադրեցին տրոհ սերմնի սեփական-սորը, որի միջոցով Քոլիդ-19 համավարակի սարածման ժամանակ իրականացվել է գենոմի սեփականություն եւ սարքեր Եվրոպայի որոշում:

ՀՀ ԳԱԱ Էկոլոգիանոսֆերային հետազոտությունների կենտրոնի ցուցաստեղծակից ցուցադրված էին ջրի որակական անալիզի սարքավորումը, հեռազննման համար անօդաչու թռչող սարքը, սննդանյութերի կազմը եւ կալորիականությունը որոշող «խելացի» կետերը:

ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության անվան կենսաֆիզիոլոգիական ինստիտուտի երիտասարդ գիտնականները ներկայացրին մանրադի-սակ, սոլիդային ամ-

ջասման աճարակ, իմունոֆերմենտային անալիզի միա-ժեռ, ֆաղկեղածին բջիջների դեղատնային:

ՀՀ ԳԱԱ Բուսաբանության ինստիտուտի գիտաբանական ինստիտուտի գիտաբանական ծանոթացրին հնէաբանական գիտաբանական նմուշների, սերմերի բան-կում մահվող սերմերի՝ ծաղկի փոփոխակների հետ, իսկ Մաթեմատիկայի ինստիտուտում ներկայացրել էր գիտնականների կողմից հրատարակված գր-քերը:

ՀՀ ԳԱԱ Ինֆորմատիկայի եւ ավստոստացման մոդելներով ինստիտուտում ներկայացրել էր 3D դիրքի անալիզի եւ հայտնաբերման ծրագիրը:

Գիտության համաշխարհային օրը նվիրվելու ի հատուկ կերպով ներկայացրել էր ՀՀ ԳԱԱ գիտահետազոտական կազմակերպություններում: Անցկացվեցին միջոցառումներ, գիտա-ժողովներ, գիտափորձեր:

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

Իմաստաբանական բառարան ԿԻՆՆ ՈՒ ԿՅԱՆՔՐ

Կնոջ մասին խոսելիս դարձաբանի չէ, որ տղամարդը կենաց արժանանի ու ցուցադրարար րոհի կանգնի: Հարգանք արժանանալու այլ միջոցներ էլ կան: Կնոջ հանդեպ հարգալից լինելու համար կան բազմաթիվ դրողականներ, որոնցից ամենազարգացածը հենց բոլորի նկատմամբ հարգալից լինելու բարոյական դարձաբանն է:

Կանանց հարգելու մյուս դրողականները ԿԻՆ Եզրայիլը մատուցում է կենսաբանական շահեկան կապեր, ֆանի որ նվազեցնում էր կանանցիկ էր ծագումնաբանորեն մոտ են միմյանց: Սակայն ծագումնաբանական ընդհանրությունը բնորոշ չէ միայն հայերենին: Հնդկերենից մյուս լեզուներում նույնպես առկա է այդ ընդհանրությունը: Համեմատում տարեկանը՝ [zan] (կին) եւ [zendegi] (կյանք), աֆրիկյան [juan] (կին) եւ [juandun] (կյանք), ռուսերեն ЖЕНА (կին) եւ ЖИТЬ, (ամբողջ) բառերը:

Թերեւս «կին» եւ «կյանք» բառերի ծագումնաբանական ընդհանրության դաստիարակ էլ այս սարքը ստեղծելի կեսե-րից կանանց ազատության համար Իրանում անցկացվող բո-ղոհի ցույցերի ժամանակ օգտագործվում է «Կին, կյանք, ազա-տություն» կարգախոսը: Ինչպէս:

Պէտք է նաեւ արձանագրել, որ ԿԻՆ բառը սարքը լեզուներում նախադասում ունեցել է հարգանք արժանանալու բնիմաստներ, ինչ-դեպ լատիներեն femina «կին», նույնպես է ՍՆՈՒՅՈՂ: Հին հնդկերեն ՍՏՐԻ (կին) նույնպես է ԱՐԱՐՈՂ: Գերմաներեն Weib (կին) նույնպես է ՏԵՆՈՂ: Չինարեն [նեյ-ցզի] (կին) , կազմված է ՆԵՐՍԻ եւ ՈՐՈՒՅԻ բառերից, անգլերեն Lady նույն-պես է «հացթուփ»: (Ի դեպ, հացթուփի մասնագիտությունը ժա-մանակին ամենադասվաբար զբաղմունքներից է եղել): Հաս-կանական է, որ նվազեցնում էր ԿԻՆ բառի բնիմաստնե-րում որոշակի հարգանքի սարքը գոյություն ունեն:

Իսկ ինչպէս է արժանանալու կնոջ նկատմամբ թուրքերի «հարգալից» վերաբերմունքը: Թուրքերենում ԿԻՆ բառի համար օգտագործվում է avrat կամ բառի դարձաբանը avrat ձեւերը, ո-րը փոխառություն է արաբերենից: Արաբերենում — عور [aurat] բառի նախնական իմաստն է «ՄԵՐԿՈՒԹՅՈՒՆ», որն անցել է իմաստափոխության ուրույն ճանապարհ: Եվ այդ ճանապար-հին հայնպես են թուրքերն ու իրենց թանձրանությունը ԿԻՆ բառն արժանանալու համար սեփական լեզու «հարգալից» arvat բառով: Ահա թե ինչպէս է թուրքերենով արժանանալու կնոջ նկատմամբ «հարգանքը»:

ԳՐԻԳՈՐ ԱՊՐԵԻՅԱՆ

Գիտությունները նվիրված կյանք

Միջոցառում նվիրված գի-տության համաշխարհային օրվան

2022թ. ՀՀ ԳԱԱ սնտեսագի-տության ինստիտուտում տեղի ունեցավ գիտաժողով նվիր-ված ակադեմիկոս Մ.Քոթա-նյանի ծննդյան 95-ամյակին եւ գիտության համաշխարհային օրվան: Բացման խոսքով հանդես եկավ ՀՀ ԳԱԱ Հա-յագիտության եւ հասարակա-կան գիտությունների բաժան-մունքի ակադեմիկոս-ֆաբուր-դար, Տ.Գ.Պ., Պորթետուր Յուրի Սուվարյանը, ինչպես նաեւ ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի ան-վան Տնտեսագիտության ինս-տիտուտի սնտեսագիտ. Մ.Գ.Պ. Ղալիթ Հարությունյանը:

Տեղի ունեցավ նաեւ «Կյանքի հավերժության խորհրդանիշը» գրքի շնորհանդեսը, որ նվիրված էր Մ. Քոթանյանի կյանքին եւ գործունեությանը: Այն մանրակրկիտ ներկայացրեց ՀՀ ԳԱԱ Մ.Քոթանյանի անվան Տնտեսագիտության ինստիտուտի գլխա-վոր գիտաբանի, ԵՊՀ անբիոմի վարիչ, Տ.Գ.Պ., Պորթետուր Ա-ճառ Մարկոսյանը:

Գիտական զեկուցումներով հանդես եկան ինստիտուտի երի-տասարդ գիտաբանները՝ Տաթևիկ Փարսադանյանը, Տա-թևիկ Հանդանյանը, Հովհաննես Ասատրյանը, Մերի Սուր-դյանը, Արակ Վարժապետյանը: Զեկուցումները նվիրված էին «Երկրի միջազգային վարկանիշի ձեւավորման միասնա-կան հայեցակարգի սնտեսական գործունեությունը» թեմային:

«Համաբնութագրությունը որդես կայուն սնտեսական զա-րգացման գրավական», «Գիտագործության եւ կոնյակագործու-թյան ճյուղերի զարգացման վրա արժանանման ազդեցության գնահատումը», «Ոռոգման համակարգի կառավարման խնդիր-ները եւ դրանց լուծման ուղիները», «Ֆիսիկալ ֆաղափականու-թյան ազդեցությունը ՀՀ սնտեսության վրա Տրանսֆերային գնագոյացումը» թեմաներով:

ՍՏԵՓԱՆ ՊԱՊԻԿՅԱՆ

Հայերս կարո՞ղ ենք կրել մեզ տրված աստվածատուր առաքելությունը

11 Սակայն ցավն այն է, որ իրենք ըն-դունակ չեն ենթակառուցված ստեղծելու, որովհետեւ իրենց մեջ մի նարասիվ է՝ ամեն գնով ընտանիք մատնել: Այսինքն՝ հա-յի հայրենիքն սկսվում է իր շան դռնից: Գիտակցություն, որն անդամայն ղեկ է փոխել:

Երբ ԽՍՀՄ-ը փլուզվեց եւ եր-կնից անկախությունն ընկավ մեր գլխին, մեմ չիմացանք՝ ինչ անել եւ սկսեցինք թալա-նել ու վաճառել ամեն ինչ, որ տունը մատնել, որ աղամանը ու հազար հաւ բնակարան ունե-նանք: Իսկ այսօրն այդ ամենի արձագանքն է, ֆանգի մենք չհասկացանք ինչ էր ղեկությունը եւ ինչպես էր ղեկ վարվել դրա հետ: Մանկադաստանից սկսած ձեւամոլությունն ամե-նուր դարձավ տիրապետող: Նույնիսկ որոշ կիսագրագե-ներ գիտական թեգեր «դաս-դասեցին», բանակում չձա-ռայածնեք գեներալ ու նախա-րարներ դարձան, իսկ իրական նվիրյալներն ամենուրեք ար-ժեգրվեցին ու արհամարվե-ցին: Հենց սա էլ այն գերանն է մեր աչքում, որը մենք չենք տես-նում: Ամենուրեք ազդարարե-ցին, թե հայրենասեր ենք, որ դասական գործիչ ենք, որ ֆի-սոնյա ենք՝ այդպես էլ ֆիսո-նյա չդարձան: Այսինքն՝ մեր

ամբողջ արժեհամակարգը կեղծ է եղել, ու դա բերել է 5 հազար երեխայի կորստի եւ տուրջ 15 հազարի խեղման: Իսկ դա որքեքություն է, որի արձագանքը դեռ երկար ենք զգալու, ֆանի որ մեր գենո-ֆոնդն ենք կոտորել, այ թե ինչ ենք վճարել այդ սգիտության համար:

Ցավոք, ղեկ է խոսովա-նենք, որ դասական մտածողու-թյուն չկա, թալանելով տունը մատնել խախտւվում է եւ ո-րեւէ մեկի կողմից չի դասա-դարձվում: Հենց սա ղեկ է փոխել, կրթական համակար-գը հիմնանորոգել, մերժել ե-սակենտրոն հոգեկերտվածքը, որ ամենամոտ ժամանակում հնարավոր դառնա կերել այն-դիսի հասարակություն, որը կհասկանա՝ փող աշխատելը ազգային զարգացման ղեկություն չի կարող լինել: Ստի-ված են արձանագրել, որ հա-զար տարի առանց դասություն գոյատեւել ենք, բայց երբ ունե-նում ենք այդ դասությունը, ուղ-ղակի չգիտենք ինչպես վարվել դրա հետ: Այժմ էլ փաստորեն այդ սրագիճարս իրավիճակում ենք:

Հետս ինչ է լինելու, իսկա-ղես դժվարանում են ասել: Միայն աղոթում են, որ ժողու-րդս վերջապես խելի գա,

գնահատի իր արմատները սնող ասվածասուր հողի ա-վանդույթները, իրադես որ-դեգրի ասվածաճու կեցվածք եւ խելամիտ ու հաճվենկաս վերաբերվի այն ամենի հետ, ինչ ի վերուստ սրված է իրեն որդես մեծ առաքելության կրողի:

1-14/11/2022

«ԱԶԳ» ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԼԱ Տարի
Հրատարակչ
«ԱԶԳՆ ԹԵԶԵՅԱՆ»
սոցիալ-մեակութային
հիմնադրամ
Երեւան 0010, Եզնիկ Կողբացի 20/3
e-mail: azgdaily@gmail.com
www.azg.am

Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈՒՄ ԱԵՏԻԹԵԱՆ
Հաճախախոթին (զրվագր)
հեռ. 010 582960

Համակարգչային ծառածրը՝
«ԱԶԳ» թերթի
Թերթի միւթերի ամբողջական թէ մաս-
նակի արժանանները տղագիր մանուկի
միջոցով, ռադիոհեռուաստեսութեան
կամ համացանցով, առանց խմբագրու-
թեան գրաւոր համաձայնութեան խախ-
տալու են համաձայն ՀՀ հեղինակա-
յին իրաւունքի մասին օրենքի:
Միւթերը չեն գրախօսում ու չեն վերա-
դարձում:

"AZG" Weekly
Editor-in-chief H.AVEDIKIAN
Phone: 374 010 582960
20/3 Yeznik Koghbatsi st.,
Yerevan, Armenia, 0010